

Cyngor Bwrdeistref Sirol Wreccsam

Datganiad Cyfrifon
Y flwyddyn ariannol sy'n
Dod I ben ar 31 Mawrth 2009

M S Owen
Prif Swyddog Cyllid a Pherfformiad

<u>DATGANIAD CYFRIFON</u>	TUDALEN
Rhagair Esboniadol	2
Datganiad Polisiâu Cyfrifyddu	6
Datganiad Cyfrifoldebau dros y Datganiad Cyfrifon	14
Datganiadau Ariannol Creiddiol:	
Cyfrif Incwm a Gwariant	15
Datganiad Symudiad yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor	16
Datganiad Cyfanswm Enillion a Cholledion Cydnabyddedig	18
Mantolen	19
Datganiad Llif Arian	20
Nodiadau ar y Datganiadau Ariannol Creiddiol	21
Cyfrif Incwm a Gwariant y Cyfrif Cyllid Tai (HRA)	51
Datganiad Symudiad yng Ngweddill y Cyfrif Cyllid Tai	52
Nodiadau ar Ddatganiadau'r Cyfrif Cyllid Tai	53
Adroddiad yr Archwilydd Annibynnol	56

Wrth gefn y Datganiad Cyfrifon mae Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar dudalen 58

1. Cyflwyniad

Crynodeb yw'r llyfryn hwn o gyfrifon Cyngor y Fwrdeistref Sirol am y flwyddyn ariannol 2008/09 ac mae'n cynnwys:

- y **Cyfrif Incwm a Gwariant (I&E)** sy'n hysbysu cost glir yr holl swyddogaethau y mae'r Cyngor yn gyfrifol amdanynt am y flwyddyn, gan ddangos sut y talwyd am hynny o grantiau cyffredinol y llywodraeth ac incwm gan drethdalwyr lleol;
- y **Datganiad Symudiad yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor** sy'n cysoni rhwng alldro'r Cyfrif Incwm a Gwariant a'r gweddill a sefydlwyd trwy'r darpariaethau statudol perthnasol;
- y **Datganiad Cyfanswm Enillion a Cholledion Cydnabyddedig (STRGL)** sy'n tynnu ynghyd holl enillion a cholledion y Cyngor am y flwyddyn, gan ddangos y cynnydd / lleihad cronus yn ei werth clir;
- y **Fantolen** sy'n dangos sefyllfa ariannol y Cyngor ar 31 Mawrth 2009;
- y **Datganiad Llif Arian** sy'n dangos mewnlifoedd ac all-lifoedd arian yn deillio o drafodion gydag eraill, at ddibenion cyllid a chyfalaf;
- **Cyfrif Incwm a Gwariant y Cyfrif Cyllid Tai (HRA)** sy'n dangos, yn fwy manwl, yr incwm a gwariant ar wasanaethau HRA sydd yng Nghyfrif Incwm a Gwariant cyfan y Cyngor;
- y **Datganiad Symudiad yng Ngweddill y Cyfrif Cyllid Tai** sy'n dangos sut mae gwagedd neu ddiffyg Cyfrif Incwm a Gwariant y Cyfrif Cyllid Tai am y flwyddyn yn cysoni â'r symudiad yng Ngweddill y Cyfrif Cyllid Tai am y flwyddyn.

2. Alldro Cyllid mewn cymhariaeth â Chyllideb y Cyngor

2.1 Mae manylion gwariant cyllidol y Cyngor am y flwyddyn yn cael eu cyflwyno yn y Cyfrif Incwm a Gwariant a'r Datganiad Symudiad yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor sy'n ymddangos ar dudalennau 15 i 17. Mae'r Cyngor yn hysbysu diffyg o £19,113k (£10,901k ac eithrio HRA) am y flwyddyn, gyda symiau sylweddol cysylltiedig yn bennaf ag addasiadau technegol (gwelwch nodyn 1 Datganiad Polisiâu Cyfrifyddu) fel:

- Costau amhariad asedau sefydlog, lle nad yw gwariant cyfalaf a wnaed gan y Cyngor wedi arwain at gynnydd cyfartal yng ngwerth asedau sefydlog.
- Effaith Budd-daliadau Ymddeol FRS17 ar gyfrif incwm a gwariant y Cyngor, yn bennaf o ganlyniad i gost llogau pensiwn a'r elw disgwyliedig ar asedau pensiwn.

Mae gan y Cyngor ddiffyg o £1,340k yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor. O'r diffyg hwn, mae £245k i'w briodoli i gyllidebau heblaw ysgolion a £1,095k i'w briodoli i gyllidebau ysgolion.

2.2 Mae'r Cyngor yn monitro ar gyfer ei gyllideb am y flwyddyn seiliedig ar ei strwythur rheolaeth fewnol ac adrannol. Caiff Ysgolion a'r Cyfrif Cyllid Tai eu hysbysu ar wahân yn ystod y flwyddyn ariannol a'u cadarnhau fel rhan o gynhyrchu cyfrifon diwedd y flwyddyn.

2.3 Cymeradwyodd y Cyngor Gyllideb 2008/09 ym mis Chwefror 2008. Daeth y gyllideb am y flwyddyn i £194m ac roedd dan arolygaeth a rheolaeth fanwl yn ystod y flwyddyn, yn unol â gweithdrefnau cymeradwy'r Cyngor. Y canlynol yw crynodeb o union wariant ac incwm Cronfa'r Cyngor ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, mewn cymhariaeth â chynllun y gyllideb ac wedi ei gysoni â'r Cyfrif Incwm a Gwariant ar dudalen 15:

RHAGAIR ESBONIADOL

Cronfa'r Cyngor	Cyllideb £000	Gwir Alldro £000	Amrywiant £000	Addasiadau Technegol (yn cyn. HRA) £000	Alldro I&E (tud. 15) £000	Amrywia nt I&E (tud. 15) £000
Cost Glir Gwasanaethau	177,928	180,011	2,083	13,921	193,932	16,004
Incwm a Gwariant Corfforaethol	15,949	15,215	(734)	3,891	19,106	3,157
Cynghorau Cymuned				1,699	1,699	1,699
Tanwariant a ddygwyd ymlaen		39	39	(39)	0	0
Gwariant Gweithredu Clir	193,877	195,265	1,388	19,472	214,737	20,860
Ariannwyd trwy:						
Grantiau'r Llywodraeth	117,485	117,485	0	0	117,485	0
Ardrethi Annomestig	34,528	34,528	0	0	34,528	0
Treth y Cyngor	41,864	41,912	48	1,699	43,611	1,747
Cyfanswm Incwm	193,877	193,925	48	1,699	195,624	1,747
Diffyg			1,340			19,113
Cyfraniad oddi wrth: Gweddillion Ysgolion Gweddillion Eraill			1,095 245			

2.4 Roedd incwm a gwariant corfforaethol £0.734m yn is na'r disgwyl, oherwydd llog ychwanegol a enillwyd ar fuddsoddiadau dros dro. Mae modd cysoni rhwng diffyg Cronfa'r Cyngor a'r hyn a hysbyswyd yng ngweddill Datganiad Symudiad yng Nghronfa'r Cyngor ar dudalennau 16 a 17.

3. Sefyllfa Ariannol ar 31 Mawrth 2009

3.1 Mae'r Cyngor wedi darparu ar gyfer ymrwymadau hysbys ac adnoddau sefydledig wrth gefn, lle bo hynny'n ofynnol trwy statud, ar gyfer ymrwymadau'r dyfodol neu a glustnodwyd ar gyfer datblygiadau gwasanaeth y dyfodol. Mae gweddill cyffredinol Cronfa'r Cyngor yn fesur o adnoddau diymrwymiad wrth gefn sydd gan y Cyngor ar gyfer gofynion llif arian a digwyddiadau annisgwyl y dyfodol. Daeth cyfanswm gweddill Cronfa'r Cyngor, oedd yn £7.197m ar ddechrau'r flwyddyn ariannol, i £6.952m ar 31 Mawrth 2009.

4. Buddsoddiad Cyfalaf

4.1 Daeth buddsoddiad cyfalaf yn y flwyddyn i £30.46m. Mae'r tablau canlynol yn rhoi dadansoddiad o'r gwariant hwn a sut y cafodd ei gyllido.

Lle gwariwyd yr arian cyfalaf	2008/2009 £000	%
Addasiadau a gwelliannau ysgolion	4,547	14.93
Gwelliannau ffyrdd	3,696	12.13
Datblygu Economaidd a Chynllunio	3,338	10.96
Grantiau Adnewyddu Tai / Adnewyddu	2,564	8.42
Gwella tai'r Cyngor	12,778	41.95
Arall	3,537	11.61
Cyfanswm	30,460	100.00

O ble daeth yr arian cyfalaf	2008/2009 £000	%
Benthyca	6,229	20.45
Derbyniadau Cyfalaf	447	1.47
Grantiau a Chyfraniadau	18,427	60.49
Derbyniadau cyllid	5,173	16.98
Prydles Gyllidol	184	0.61
Cyfanswm	30,460	100.00

4.2 Mae addasiadau a gwelliannau ysgolion yn cynnwys £1m ar gyfer Ad-drefnu Ysgolion Cynradd y Rhos. Mae Datblygu Economaidd a Chynllunio'n cynnwys £1.5m o ran gwelliannau yn Nôl Eryrod.

5 Benthyca Hirdymor

5.1 Prif ddyled fenthyca'r Cyngor ar 31 Mawrth 2009 oedd £133.5m. Strategaeth y Cyngor yw cadw benthyca allanol yn unol â'r Gofyniad Codi Cyfalaf. Cymruyd benthyciad newydd Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB) o £1.9m yn ystod y flwyddyn.

6 Adbrisió Asedau

6.1 Mae gan y Cyngor bolisi o adbrisió holl asedau bob pum mlynedd. Bydd y prisiad llawn nesaf yn cael ei gynnal yn ystod 2009/10. Fodd bynnag, caiff newidiadau yng ngwerth asedau eu cydnabod yn y cyfamser, os ydynt yn sylweddol. Gwnaed ailbrisiadau o £10.6m yn ystod 2008/09, £8.5m ohono'n gysylltiedig ag asedau dros ben, £2.9m o ran asedau isadeiledd a gostyngiad clir o £0.8m o ran tir ac adeiladau eraill (gwelwch nodyn 15 ar y Datganiadau Ariannol Creiddiol).

7 Atebolrwydd Pensiynau

7.1 Fel y cyflwynwyd, mae'r Datganiad Cyfrifon yn cydymffurfio â gofynion Safon Adroddiadau Ariannol 17 (FRS17), trwy fod y Cyfrif Incwm a Gwariant yn adlewyrchu cost darparu pensiynau cyflogieion yn y flwyddyn gyfredol, yn ôl cyngor actiwari'r Cyngor. Yn ogystal, mae'r Fantolen yn cynnwys asesiad yr actiwari o gyfran y Cyngor o atebolrwydd y Gronfa Bensiynau (£156m) fel yr oedd ar 31 Mawrth 2009, a'r adnoddau wrth gefn sydd eu hangen i dalu am yr atebolrwydd hwnnw. Atebolrwydd y gronfa pensiynau a ddadlennwyd yw cyfanswm y diffyg estynedig sy'n bodoli dros fywyd disgwylidig y gronfa. Bydd y diffyg hwn yn newid bob blwyddyn yn dibynnu ar berfformiad buddsoddiadau a'r tybiaethau actiwaraidd sy'n cael eu gwneud o ran pensiynwyr presennol, pensiynwyr gohiriedig a gweithwyr presennol.

8 Newid yn y Polisiâu Cyfrifyddu a Ffurf y Cyfrifon

8.1 Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei baratoi yn unol â Chod Ymarfer Cyfrifyddu Awdurdodau Lleol (SORP) Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA). Cyflwynwyd rhai newidiadau i SORP 2008 ac, o ganlyniad, gwnaed newidiadau i ffurf y cyfrifon, a hefyd mabwysiadwyd polisiâu cyfrifyddu newydd.

- i) Dan SORP 2008 mae'r Cyngor wedi mabwysiadu'r newidiadau i FRS17, Budd-daliadau Ymddeol. O ganlyniad, caiff gwarannau a ddyfynnir sy'n cael eu dal fel asedau yn y cynllun pensiwn buddiant diffiniedig eu prisió bellach ar bris cynnig, yn hytrach na gwerth canolog y farchnad. Effaith y newid hwn yw yr ailddatganwyd gwerth buddiannau'r cynllun ar 31 Mawrth 2008 o £279,948k i £279,673k, gostyngiad o £275k, gan beri cynnydd o £275k yn y diffyg pensiwn (31 Mawrth 2007: cynnydd o £283k). Ni effeithiodd y newid hwn ar weddillion Cronfa'r Cyngor / HRA y flwyddyn bresennol a blaenorol. Mae hyn yn cynrychioli newid yn y polisi cyfrifyddu ac ailddatganwyd y ffigurau cymharol ar gyfer 2007/08 (gwelwch nodyn 1 ar y Datganiadau Ariannol Creiddiol).

- ii) Erbyn hyn mae taliadau gohiriedig yn cael eu galw'n Wariant Cyllidol a gyllidwyd o Gyfalaf trwy statud.
- iii) Gwnaed adolygiad o eitemau a roddwyd i ac a brynwyd ar gyfer Amgueddfa Wrecsam ers 1996 yn ystod y flwyddyn. O ganlyniad i'r adolygiad, nodwyd eitemau'n dod i £119k (£15k ohonynt wedi'u prynu gyda chyllid yn ystod 2007/08) ac a ddylent gael eu cydnabod fel asedau sefydlog ym mantolen y Cyngor felly. Addaswyd am hyn fel addasiad y flwyddyn cynt. Mae'r addasiad wedi arwain at gynnydd o £119k yn asedau sefydlog y Cyngor ar 31 Mawrth 2009 a hefyd yng nghyfanswm gwerth clir y Cyngor (31 Mawrth 2007: cynnydd o £104k). Ailddatganwyd y ffigurau cymharol ar gyfer 2007/08 (gwelwch nodyn 1 ar y Datganiadau Ariannol Creiddiol).

9 Rhagor o Wybodaeth

Mae rhagor o wybodaeth i'w chael am gyfrifon a chyllidebau'r Cyngor oddi wrth y Prif Swyddog Cyllid a Pherfformiad, Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam, Stryt y Lampint, Wrecsam. Mae hyn yn rhan o bolisi'r Cyngor o ddarparu gwybodaeth lawn ynghylch materion ariannol y Cyngor. Yn ogystal, mae gan y cyhoedd hawl statudol i edrych ar y cyfrifon cyn cwblhau'r archwiliad. Caiff argaeledd y cyfrifon i'w harchwilio ei hysbysebu yn y wasg leol.

Bydd y Datganiad Cyfrifon ar gael hefyd ar wefan yr Awdurdod (www.wrecsam.gov.uk).

M S Owen

Prif Swyddog Cyllid a Pherfformiad

1 CYFFREDINOL

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn crynhoi trafodion y Cyngor am y flwyddyn ariannol 2008/09 a'i sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn ar 31 Mawrth 2009. Paratowyd yn unol â'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig: Datganiad o'r Arfer a Argymhellir 2008 (SORP). Cadwyd at y Datganiad o'r Arfer a Argymhellir ar gymhwyso Datganiadau Arferion Cyfrifyddu Safonol (SSAP) a Safonau Cyflwyno Adroddiadau Ariannol (FRS) i Awdurdodau Lleol sy'n cael ei gyhoeddi gan y Bwrdd Safonau Cyfrifyddu hefyd.

Paratowyd y Cyfrifon i gydymffurfio â chysyniadau cyfrifyddu treiddiol Croniadau a Busnes Hyfyw, yn ôl gofynion FRS18 ("Polisiau Cyfrifyddu"), a hefyd gyda chysyniad gofynion deddfwriaethol sylfaenol, yn ôl gofynion SORP. Israddiwyd cysyniadau blaenorol Cysondeb a Gochelgarwch yn amcanion dewisol ar gyfer asesu polisiau cyfrifyddu, gydag Amhleidioldeb yn cael blaenoriaeth dros Ochelgarwch. Mae SORP yn dal i fynnu cydymffurfio â chysyniad Materoliaeth.

Paratowyd y dadansoddiad gwariant gwasanaethau yn y Cyfrif Incwm a Gwariant yn unol â'r Cod Ymarfer Cyfrifyddu Gwerth Gorau (BVACOP).

2 DARPARIAETHAU

Gwnaed darpariaethau ar gyfer pan fo rhywbeth wedi digwydd sy'n rhoi ymrwymiad ar y Cyngor fydd angen setliad yn ôl pob tebyg, ond nad oes modd penderfynu ar swm nac amseriad y setliad yn gywir. Caiff y ddarpariaeth ei chodi ar gyfrif cyllid y gwasanaeth priodol pan ddaw'r Cyngor yn ymwybodol o'r ymrwymiad, seiliedig ar yr amcangyfrif gorau o'r setliad tebygol. Pan gaiff taliadau eu gwneud, cânt eu codi ar y ddarpariaeth a sefydlwyd ar y fantolen. Caiff amcangyfrifon y setliadau eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol a, phan ddaw'n debygol na fydd angen taliad, caiff y ddarpariaeth ei gwrth-droi a'i chredydu yn ôl i gyfrif cyllid y gwasanaethau perthnasol. Caiff manylion darpariaethau eu rhoi yn nodiadau 24 a 29 ar y Datganiadau Ariannol Creiddiol.

3 ADNODDAU WRTH GEFN

Mae'r Cyngor yn rhoi symiau penodol o'r neilltu fel adnoddau wrth gefn at ddibenion polisiau'r dyfodol, neu ar gyfer cyfyngau. Caiff adnoddau wrth gefn eu creu trwy adfeddiannu symiau yn y Datganiad Symudiad yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor. Pan fo gwariant i gael ei gyllido o adnoddau wrth gefn, mae'n cael ei godi ar y gwasanaeth priodol yn y flwyddyn honno, ar gyfer Cost Glir Gwasanaethau yn y Cyfrif Incwm a Gwariant. Yna caiff yr adnoddau wrth gefn eu hadfeddu yn ôl i ddatganiad Gweddill Cronfa'r Cyngor fel nad oes unrhyw daliad clir ar gyfer treth y cyngor am y gwariant.

Nid yw rhai adnoddau wrth gefn ar gael at ddibenion cyllidol ac nid oes modd eu defnyddio heblaw at ddibenion statudol penodol. Mae'r Gronfa Adbriso, y Cyfrif Addasu Cyfalaf a Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiadwy wrth Gefn yn enghreifftiau o'r fath adnoddau wrth gefn. Caiff manylion adnoddau wrth gefn a glustnodwyd eu dangos yn nodyn 41 ar y Datganiadau Ariannol Creiddiol.

4 DYLEDWYR A CHREDYDWYR

Yn unol â SORP caiff cyfrifon y Cyngor eu cadw ar sail cronïadau. Mae hyn yn golygu bod symiau dyledus i neu gan y Cyngor yn ystod y flwyddyn yn gynwysedig heb ystyried a dderbyniwyd neu a dalwyd yr arian. Lle nad yw union symiau'n hysbys, caiff amcangyfrifon eu cynnwys yn y cyfrifon. Caiff cronïadau gwariant cyfalaf sylweddol eu gwneud hefyd ar ddiwedd y flwyddyn. Caiff manylion prif ddyledwyr y Cyngor eu dangos yn nodyn 24 ar y Datganiadau Ariannol Creiddiol.

Pan fo hynny'n briodol, gwnaed darpariaeth yn y cyfrifon o ran dyledion drwg ac amheus. Yn gyffredinol caiff hyn ei gyfrif ar sail oed y ddyled ond, mewn rhai achosion, caiff ei gyfrif yn ôl statws adennill dyledwyr unigol.

5 STOCIAU A GWAITH AR Y GWEILL

Caiff gwerth gwaith ar y gweill ar ddiwedd y flwyddyn ei gyfrif fel y gost i'w chynnwys yn y cyfrifon. Caiff stoc a nwyddau mewn llaw ar ddiwedd y flwyddyn eu cofnodi am bris cost, heblaw nwyddau sy'n cael eu dal yn Ffordd yr Abaty a Depo Ffordd Rhuthun, lle caiff nwyddau eu cyfrif ar bris cost ar gyfartaledd. Mae hyn yn wyriad oddi wrth ofynion SORP a Datganiad o Safon Arferion Cyfrifyddu (SSAP 9), sy'n gofyn dangos nwyddau fel yr isaf o'r gost a gwerth gwiredadwy net. Fodd bynnag, nid yw'r symiau dan sylw'n cael eu hystyried yn faterol berthnasol.

6 ASEDU ANNIRIAETHOL

Caiff gwariant ar asedau sydd heb fod â sylwedd diriaethol, ond y mae modd eu hadnabod a'u rheoli gan y Cyngor, ei droi'n gyfalaf pan fydd yn dod â buddiannau i'r Cyngor am fwy nag un flwyddyn ariannol. Caiff y gweddill ei amortio i gyfrif y gwasanaeth perthnasol dros oes economaidd y buddsoddiad i adlewyrchu treuliant buddiannau.

7 ASEDU DIRIAETHOL SEFYDLOG

Asedau diriaethol sefydlog yw asedau sydd â sylwedd diriaethol ac sy'n cael eu dal i'w defnyddio wrth ddarparu gwasanaethau, neu at ddibenion gweinyddol, yn barhaus.

Cydnabyddiaeth: caiff gwariant ar gaffael, creu neu wella asedau diriaethol sefydlog ei droi'n gyfalaf ar sail croniadau, ond ei fod yn dod â buddiannau i'r Cyngor a'r gwasanaethau sy'n cael eu darparu ganddo am fwy nag un flwyddyn ariannol. Caiff gwariant sy'n sicrhau, ond heb ymestyn, safonau perfformiad disgwylidiedig ased a aseswyd yn flaenorol (e.e. gwaith trwsio a chynnal a chadw), ei godi ar gyllid wrth ei wario.

Mesur: Caiff asedau eu mesur i ddechrau am y gost, yn cynnwys holl wariant sydd i'w briodoli'n uniongyrchol i ddod â'r ased i gyflwr gweithredol ar gyfer ei ddefnydd arfaethedig. Yna caiff asedau eu dwyn ymlaen ar y fantolen gan ddefnyddio'r seiliau mesur canlynol:

- Eiddo buddsoddi ac asedau diangen bellach – yr isaf o gost glir amnewid ar y pryd neu'r gwerth gwiredadwy clir
- Anheddau, tir ac adeiladau eraill – yr isaf o gost glir amnewid ar y pryd neu'r gwerth gwiredadwy clir ar eu defnydd presennol
- Asedau isadeiledd – cost hanesyddol ddibrisiedig
- Anheddau'r cyngor – llif arian gostyngol seiliedig ar incwm rhent y dyfodol
- Asedau Cymunedol – cost amnewid ddibrisiedig neu werth defnydd sy'n bodoli
- Cerbydau, peiriannau ac offer – cost hanesyddol fel dirprwy dros y gwerth presennol.

Caiff cost gyfredol glir amnewid ei hasesu fel:

- Asedau gweithredol anarbenigol – gwerth defnydd sy'n bodoli
- Asedau gweithredol arbenigol – gwerth defnydd sy'n bodoli os oes digon o dystiolaeth neu, fel arall, y gost amnewid ddibrisiedig
- Eiddo buddsoddi ac asedau dros ben – gwerth y farchnad.

Caiff asedau sydd ar y fantolen am eu gwerth presennol eu hadbrisiwyd pan fu newidiadau sylweddol yn eu gwerth ond, o leiaf, bob pum mlynedd. Caiff cynnydd mewn prisiau eu cyfateb gan gredydau i'r Gronfa Adbriso i gydnabod enillion heb eu gwireddu. Fel eithriad, byddai modd credydu enillion i'r Cyfrif Incwm a Gwariant pan fyddant yn deillio o wrthdroi colled amhariad a godwyd yn flaenorol ar wasanaeth. Mae'r Gronfa Adbriso'n cynnwys enillion adbriso a gydnabuwyd ers 1 Ebrill 2007 yn unig, dyddiad ei weithredu. Cyfunwyd enillion yn deillio cyn y dyddiad hwnnw â'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

8 DIBRISIAD

Caiff holl asedau sefydlog, heblaw tir ac eiddo buddsoddi gyda gydag oes fuddiol gyfyngedig, eu dibrisio gan ddefnyddio'r dull llinol. Caiff asedau eiddo eu dibrisio dros weddill yr oes fuddiol a bennwyd gan y Prisiwr. Caiff asedau eraill eu dibrisio dros y cyfnodau canlynol:-

Cerbydau, Offer, Dodrefn a Chyfarpar	5 -10 mlynedd
Isadeiledd	50 mlynedd

Pan fo ased yn cynnwys cydrannau sylweddol gyda gwahanol amcangyfrif o'u hoes, caiff y rhain eu dibrisio ar wahân. Caiff enillion adbriso eu dibrisio hefyd, gyda swm yr un faint â'r gwahaniaeth rhwng dibrisiad gwerth presennol yn cael ei godi ar asedau a'r dibrisiad a fyddai wedi bod yn daladwy ar sail eu cost hanesyddol yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Adbriso i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

9 AMHARIAD

Yn unol â gofynion FRS11, bydd y Cyngor yn adolygu ar ba werth y caiff pob dosbarth o ased ei gynnwys ar y fantolen ar ddiwedd pob cyfnod hysbysu. Pan fo rheswm dros gredu bod y gwerth wedi newid yn sylweddol yn y cyfnod, caiff y prisiad ei addasu o ganlyniad. Caiff amhariad ei godi ar y gwasanaeth perthnasol pan fydd yn deillio o dreuliant buddiannau economaidd. Fel arall, caiff ei ddileu gyferbyn ag unrhyw enillion adbriso sydd i'w priodoli i'r ased perthnasol yn y Gronfa Adbriso, gydag unrhyw swm dros ben yn cael ei godi ar y gwasanaeth perthnasol. Pan fo colled amhariad yn cael ei godi ar y Cyfrif Incwm a Gwariant, ond bod enillion adbriso wedi cronni yn y Gronfa Adbriso ar gyfer yr ased, caiff swm hyd at werth y golled ei drosglwyddo o'r Gronfa Adbriso i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

10 GWAREDIADAU

Pan fydd ased yn cael ei waredu, caiff gwerth yr ased ar y Fantolen ei ddileu i'r Cyfrif Incwm a Gwariant, fel rhan o'r ennill neu golled ar waredu. Nid yw gwerth dileu'r gwarediadau yn cael ei godi ar dreth y cyngor / rhenti tai ac, felly, caiff y swm ei drosglwyddo wedyn i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf o'r Datganiad Symudiad yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor / Gweddill HRA.

Caiff derbyniadau o warediadau eu credydu i'r Cyfrif Incwm a Gwariant fel rhan o'r ennill neu golled ar waredu. Caiff unrhyw enillion adbriso yn y Gronfa Adbriso eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf. Caiff derbyniadau dros £10k eu dosbarthu fel Derbyniadau Cyfalaf. Caiff cyfran o dderbynebau cysylltiedig â gwarediadau tai (75% o ran anheddau) ei neilltuo i leihau'r angen sylfaenol i fenthycu at ddibenion tai (y gofyniad codi cyfalaf tai) a'i throsglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf. Mae gofyn credydu gweddill derbyniadau i'r Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiadwy wrth Gefn, ac yna i'w defnyddio'n unig ar gyfer buddsoddiad cyfalaf newydd, neu eu neilltuo i leihau angen sylfaenol y Cyngor i fenthycu. Caiff derbyniadau eu trosglwyddo i'r Adnoddau wrth Gefn o'r Datganiad Symudiad yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor / Gweddill HRA.

11 TALIADAU CYFALAF

Caiff y symiau canlynol eu codi ar Gyfrifon Cyllid Gwasanaethau, i gofnodi gwir gost dal asedau sefydlog yn ystod y flwyddyn:

- dibrisiad i'w briodoli i'r asedau sy'n cael eu defnyddio gan y gwasanaeth perthnasol
- colledion amhariad i'w priodoli i dreuliant clir buddiannau economaidd ar asedau diriaethol sefydlog sy'n cael eu defnyddio gan y gwasanaeth a cholledion eraill lle nad oes unrhyw enillion wedi cronni yn y Gronfa Adbriso i'w dileu ar eu cyfer
- amorteiddiad asedau sefydlog anniriaethol i'w briodoli i'r gwasanaeth

Nid yw'n ofynnol ar y Cyngor i gynyddu treth y cyngor neu renti tai i wneud iawn am ddibrisiad, colledion amhariad nac amorteiddiadau. Fodd bynnag, mae'n ofynnol iddo wneud darpariaeth flynyddol o reffeniw i gyfrannu tuag at leihau ei ofyniad benthycu at ei gilydd (hafal i o leiaf 4% (heblaw HRA) a 2% (HRA) o'r swm sylfaenol a fesurwyd gan y Gofyniad Codi Cyfalaf).

Felly, mae dibrisiad, colledion amhariad ac amorteiddiadau'n cael eu disodli gan ddarpariaeth gyllidol yn y Datganiad Symudiad yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor / Gweddill HRA trwy drafodiad addasu gyda'r Cyfrif Addasu Cyfalaf am y gwahaniaeth rhwng y ddau.

12 GWARIANT CYLLIDOL A GYLLIDWYD O GYFALAF TRWY STATUD (Taliadau Gohiriedig gynt)

Mae deddfwriaeth yng Nghymru'n caniatáu dosbarthu rhywfaint o wariant fel cyfalaf at ddibenion cyllido pan nad yw'n arwain at greu ased diriaethol. Diddymwyd gwariant yn ystod y flwyddyn fel gwariant i gyfrif cyllid y gwasanaethau perthnasol yn y flwyddyn. Pan fo'r Cyngor wedi penderfynu talu am y gwariant o adnoddau cyfalaf sy'n bodoli, neu drwy gymryd benthyg, yna mae trosglwyddiad i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn gwrthdroi allan y symiau a godwyd yn y Datganiad Symudiad yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor, fel nad oes unrhyw yn effaith ar dreth y cyngor.

13 PRYDLESI

Prydlesi Cyllidol

Mae Datganiad o Arferion Cyfrifyddu Safonol 21 (SSAP 21) yn diffinio prydles gyllidol fel prydles sy'n trosglwyddo i bob diben holl beryglon a gwobrau perchenogaeth ased i'r prydlesai, a gwerth presennol lleiafswm y taliadau prydles yn 90%, neu fwy, o werth teg yr ased ar brydles. Os yw prydles yn gymwys fel prydles gyllidol dan SSAP 21 yna caiff gwerth yr ased ei drin fel gwariant cyfalaf, a'i gydnabod ym mantolen y Cyngor fel ased sefydlog, gydag atebolrwydd cyfatebol. Caiff taliadau rhent dan brydlesi cyllidol eu dosrannu rhwng y taliad ariannol a gostyngiad yr atebolrwydd, gyda'r taliad ariannol yn cael ei neilltuo i, a'i godi ar, gyllid dros gyfnod y brydles (gwelwch nodiadau 26 a 27 ar y Datganiadau Ariannol Creiddiol).

Prydlesi Gweithredu

Os yw prydles yn ateb diffiniad SSAP 21 o brydles weithredu, yna caiff y taliadau dan y brydles eu codi ar gyfrifon cyllid y gwasanaethau. Caiff manylion prydlesi gweithredu'r Cyngor eu hamlinellu yn nodyn 25 ar y Datganiadau Ariannol Creiddiol.

14 YMRWYMIADAU ARIANNOL

Caiff ymrwymadau ariannol eu mesur i ddechrau am werth teg a'u dwyn ymlaen am eu cost wedi'i hamorteiddio. Seiliwyd taliadau blynyddol i'r Cyfrif Incwm a Gwariant am log taladwy ar swm yr ymrwymiad sy'n cael ei ddwyn ymlaen, wedi ei luosi â'r gyfradd log effeithiol ar gyfer yr offeryn. Am y rhan fwyaf o fenthyciadau'r Cyngor, mae hyn yn golygu bod y swm sy'n cael ei gyflwyno ar y Fantolen yw'r prifswm ad-daladwy a'r llog a godwyd ar y Cyfrif Incwm a Gwariant yw'r swm taladwy am y flwyddyn fel y penderfynwyd yng nghytundeb y benthyciad.

Caiff enillion a cholledion wrth adbrynu neu dalu benthyciadau'n ôl yn gynnar eu credydu neu ddebydu i Wariant Gweithredu Clir yn y Cyfrif Incwm a Gwariant ym mlwyddyn yr adbryniant neu setliad. Fodd bynnag, pan fo adbrynu wedi digwydd fel rhan o ad-drefnu'r portffolio benthyciadau, sy'n golygu newid neu gyfnewid offerynnau presennol, caiff y premiwm neu ostyngiad yn ôl eu trefn gael eu tynnu o, neu ychwanegodd at, gost y benthyciad newydd neu addasedig wedi'i amorteiddio, a chaiff y dibrisiad i'r Cyfrif Incwm a Gwariant ei wasgaru dros oes y benthyciad trwy addasiad i'r gyfradd log effeithiol.

Lle codwyd premiymau a gostyngiadau ar y Cyfrif Incwm a Gwariant, mae rheoliadau'n caniatáu gwasgaru'r effaith ar Gronfa'r Cyngor / HRA dros flynyddoedd a ddaw. Mae gan y Cyngor bolisi o wasgaru'r ennill / colled dros oes y benthyciad amnewid, heblaw yn achos y HRAi lle bo credyd / taliad dros oes y benthyciad gwreiddiol, hyd at uchafswm o ddeng mlynedd. Caiff y cysoniad rhwng symiau a godwyd ar y Cyfrif Incwm a Gwariant a'r taliad clir sydd ei angen ar gyfer Gweddill Cronfa'r Cyngor / HRA ei reoli trwy drosglwyddiad, i neu o, y Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yng Ngweddill y Datganiad Symudiad yng Nghronfa'r Cyngor / HRA.

15 ASED AU ARIANNOL

Dosbarthwyd asedau ariannol yn ddau fath:

- benthyciadau a symiau sy'n dderbyniadwy (fel buddsoddiadau, dyledwyr hirdymor a masnachol) – asedau sydd â thaliadau sefydlog neu bendant, ond nad ydynt yn cael eu dyfynnu mewn marchnad weithredol
- asedau ar gael i'w gwerthu – asedau sydd â phris a ddyfynnwyd ar y farchnad a/neu sydd heb daliadau sefydlog neu bendant.

Benthyciadau a symiau sy'n dderbyniadwy

Caiff benthyciadau a symiau sy'n dderbyniadwy eu mesur i ddechrau am werth teg, a'u dwyn ymlaen am eu cost wedi'i hamorteiddio. Seiliwyd credydau blynyddol i'r Cyfrif Incwm a Gwariant am log derbyniadwy, ar swm dwyn ymlaen yr ased wedi ei luosi â chyfradd log effeithiol yr offeryn ariannol. Am y rhan fwyaf o'r benthyciadau sydd gan y Cyngor, y swm a gyflwynwyd ar y Fantolen yw'r prifswm heb ei dalu sy'n dderbyniadwy, a'r llog a gredydwyd i'r Cyfrif Incwm a Gwariant yw'r swm sy'n dderbyniadwy am y flwyddyn fel y penderfynwyd yng nghytundeb y benthyciad.

Lle caiff asedau eu nodi ag amhariad, oherwydd tebygolrwydd yn deillio o ddigwyddiad yn y gorffennol na fydd taliadau dyledus dan gontract y benthyciad yn cael eu gwneud, caiff yr ased ei ddibrisio a chaiff taliad ei wneud i'r Cyfrif Incwm a Gwariant.

Caiff unrhyw enillion a cholledion sy'n deillio wrth ddatgydnabod yr ased eu credydu / debydu i'r Cyfrif Incwm a Gwariant.

Asedau ar gael i'w gwerthu

Caiff asedau ar gael i'w gwerthu eu mesur i ddechrau a'u dwyn ymlaen am werth teg. Lle bo gan yr ased daliadau sefydlog neu bendant, seiliwyd credydau blynyddol i'r Cyfrif Incwm a Gwariant, am log derbyniadwy, ar gost yr ased wedi'i hamorteiddio, wedi ei luosi â'r gyfradd log effeithiol am yr offeryn. Lle nad oes unrhyw daliadau sefydlog neu bendant, caiff incwm (e.e. difidendau) ei gredydu i'r Cyfrif Incwm a Gwariant pan ddaw'n dderbyniadwy gan y Cyngor.

Caiff asedau eu cynnal ar y Fantolen am werth teg. Seiliwyd gwerthoedd ar yr egwyddorion canlynol:

- offerynnau gyda phrisiau dyfynedig y farchnad – pris y farchnad
- offerynnau eraill gyda thaliadau sefydlog a phendant – dadansoddiad llif arian gostyngol
- cyfrandaliadau ecwiti heb brisiau dyfynedig y farchnad - gwerthusiad annibynnol o brisiadau cwmnïau.

Caiff newidiadau mewn gwerth teg eu cydbwysu gan gofnod yn y Gronfa Ar gael i'w Gwerthu a chaiff yr ennill / colled ei gydnabod yn y Datganiad Cyfanswm Enillion a Cholledion Cydnabyddedig (STRGL). Yr eithriad yw pan fu colledion amhariad - caiff y rhain eu debydu i'r Cyfrif Incwm a Gwariant, ynghyd ag unrhyw gynnydd / colled glir ar gyfer yr ased sydd wedi cronni yn y Gronfa.

Lle caiff asedau eu nodi ag amhariad, oherwydd tebygolrwydd yn deillio o ddigwyddiad yn y gorffennol na fydd taliadau dyledus dan y contract yn cael eu gwneud, caiff yr ased ei ddibrisio a chaiff taliad ei wneud i'r Cyfrif Incwm a Gwariant.

Caiff unrhyw enillion a cholledion sy'n deillio wrth ddatgydnabod yr ased eu credydu / debydu i'r Cyfrif Incwm a Gwariant, ynghyd ag unrhyw gronid enillion / colledion a gydnabuwyd o'r blaen yn y STRGL.

Pan nad oes modd mesur gwerth teg yn ddibynadwy, caiff yr offeryn ei ddwyn ymlaen am y gost (llai unrhyw golledion amhariad).

16 GRANTIAU'R LLYWODRAETH A CHYFRANIADAU

Caiff grantiau'r llywodraeth a chyfraniadau eraill eu cyfrif ar sail croniadau, h.y. cânt eu cydnabod fel incwm ar y dyddiad y mae'r Cyngor yn cyflawni amodau'r hawl i'r grant neu gyfraniad.

Caiff grantiau cyllid eu cyfateb mewn cyfrifon cyllid gyda gwariant y gwasanaeth y maent yn berthnasol iddo. Caiff grantiau ar gyfer gwariant cyffredinol, e.e. Grant Cynnal Cyllid, eu credydu i'r Cyfrif Incwm a Gwariant ar ôl Gwariant Gweithredu Clir.

Lle bo modd dynodi grantiau a chyfraniadau a dderbyniwyd i asedau sefydlog gydag oes fuddiol gyfyngedig, caiff y symiau eu credydu i Gyfrif Gohiriedig Grantiau'r Llywodraeth. Yna caiff y gweddill eu dibrisio trwy gredu'r gwasanaeth perthnasol, dros oes fuddiol yr asedau, i gyfateb i'r dibrisiad a godwyd ar yr ased perthnasol.

17 TRETH AR WERTH (TAW)

Cynhwyswyd TAW mewn cyfrifon incwm a gwariant, boed o natur gyfalafol neu gyllidol, yn unig i'r graddau y mae'n anadferadwy.

18 COSTAU GWASANAETH ATEGOL CANOLOG AC ADRANNOL

Neilltuwyd holl gostau gwasanaeth ategol a chostau cyffredinol, heb eu diffinio fel Costau Annosbarthedig neu Graidd Democraidd Corfforaethol, yn llawn i wasanaethau. Sail y neilltuad yn bennaf oedd y gwir amser a dreuliodd gan swyddogion ar bob gwasanaeth yn ystod y flwyddyn ariannol. Rhannwyd costau adeiladau gweinyddol ar sail arwynebedd llawr sy'n cael ei ddal gan bob gwasanaeth.

Costau Annosbarthedig

Dosbarth yw hwn o gostau a ddiffiniwyd gan BVACOP. Mae'n cynnwys:

- a) costau gwasanaethu'r gorffennol, gan gynnwys setliadau a chwtogiadau perthnasol i fudd-daliadau ymddeol
- b) costau cysylltiedig â rhannau TG na ddefnyddiwyd
- c) costau rhannu asedau eraill diddefnydd ond anwireddadwy hirdymor

Craidd Democraidd Corfforaethol

Caiff holl gostau cysylltiedig â gweithgaredd aelod a rheoli corfforaethol eu codi ar y gwasanaeth hwn.

19 BUDD-DALIADAU YMDDEOL

Mae gweithwyr y Cyngor yn aelodau dau gynllun pensiwn ar wahân:

- Cynllun Pensiynau Athrawon, yn cael ei weinyddu gan Asiantaeth Pensiynau Athrawon
- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, yn cael ei weinyddu gan Gyngor Sir y Fflint

Mae'r ddau gynllun yn darparu budd-daliadau diffiniedig i'r aelodau (cyfandaliadau ymddeol a phensiynau), a enillwyd fel cyflogaion pan oeddent yn gweithio i'r Cyngor ac yn berthnasol i'r cyflog terfynol a hyd y gwasanaeth.

Fodd bynnag, mae trefniadau'r cynllun Athrawon yn golygu na all y Cyngor nodi ymrwymadau'r budd-daliadau hyn. Mae cyfrif am y cynllun, felly, fel pe bai'n gynllun cyfraniad diffiniedig – nid oes atebolrwydd am dalu budd-daliadau yn y dyfodol yn cael ei gydnabod ar y Fantolen a chaiff cyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i'r Asiantaeth Pensiynau Athrawon yn y flwyddyn eu codi ar y cyfrifon cyllid.

19 BUDD-DALIADAU YMDDEOL (parhad)

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Mae gan holl staff eraill, yn amodol ar rai meini prawf cymhwyso, hawl i ddod yn aelodau o Gynllun Pensiwn Llywodraeth Leol sy'n cael ei weinyddu gan Gyngor Sir y Fflint. Caiff y costau pensiwn sy'n cael eu codi ar gyfrifon y Cyngor o ran y grŵp hwn o gyflogeion eu penderfynu gan weinyddwyr y gronfa ac maent yn cynrychioli cyfran sefydlog o gyfraniadau cyflogeion i'r cynllun pensiwn buddsoddion hwn.

Caiff y Cynllun Llywodraeth Leol ei gyfrif amdano fel cynllun buddiant diffiniedig:

- Caiff rhwymedigaethau'r gronfa bensiwn sydd i'w priodoli i'r Cyngor eu cynnwys ar y Fantolen ar sail actiwaraid gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedau h.y. asesiad o daliadau fydd yn cael eu gwneud yn y dyfodol mewn cysylltiad â budd-daliadau ymddeol a enillwyd hyd yma gan gyflogeion, seiliedig ar dybiaethau fel cyfraddau marwolaeth, cyfraddau trosiant cyflogeion a rhagamcaniadau enillion gweithwyr presennol.
- Caiff rhwymedigaethau eu gostwng i'w gwerth ar brisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgowntio a gyfrifwyd fel cyfartaledd pwysol o "elwau ar y pryd" ar fondiau corfforaethol gradd AA. Mae hwn yn newid yr agwedd a fabwysiadwyd yn y gorffennol, gyda'r gyfradd ddisgowntio flaenorol wedi'i seilio ar yr elw ar fynegrif y bond corfforaethol iBoxx Sterling AA dros 15 mlynedd. Mae'r Actiwari'n diffinio'r pwysiadau a ddefnyddiwyd yn yr agwedd ddiwygiedig fel rhai sy'n adlewyrchu hyd yr awdurdod lleol nodweddiadol yn fwy cywir
- Caiff asedau Cronfa Bensiynau Clwyd sydd i'w priodoli i'r Cyngor eu cynnwys ar y Fantolen am eu gwerth teg, fel y penderfynwyd gan actiwari'r Gronfa:
 - Gwarannau a ddyfynnir – pris cynnig cyfredol
 - Gwarannau heb eu dyfynnu – amcangyfrif proffesiynol
 - Gwarannau unedoledig – pris cynnig presennol
 - Eiddo – gwerth y farchnad

Prisiwyd gwarannau a ddyfynnwyd yn flaenorol ar werth canolog y farchnad yn hytrach na phris cynnig. Effaith y newid hwn yn y polisi cyfrifyddu yw yr ailddyfynnwyd gwerth buddiannau'r cynllun ar 31 Mawrth 2008 o £279,948k i £279,673k, gostyngiad o £275k, gan beri cynnydd o £275k yn y diffyg pensiwn (gwelwch nodyn 1 ar y Datganiadau Ariannol Creiddiol)
- Caiff y newid yn yr atebolrwydd pensiynau clir ei ddadansoddi'n saith cydran:
 - Cost Gwasanaeth Presennol – y cynnydd mewn ymrwymadau o ganlyniad i flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni – wedi'i neilltuo i gyfrifon cyllid gwasanaethau y gweithiodd cyflogeion iddynt.
 - Costau Gwasanaeth y Gorffennol – y cynnydd mewn ymrwymadau'n deillio o benderfyniadau'r flwyddyn gyfredol y mae eu heffaith yn berthnasol i flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd mewn blynyddoedd cynharach – yn cael eu codi ar Gost Glir Gwasanaethau fel rhan o Gostau Annosbarthedig.
 - Cost Llogau – y cynnydd disgwylidig yng ngwerth presennol ymrwymadau yn ystod y flwyddyn wrth iddynt symud flwyddyn yn nes at gael eu talu – i'w godi ar Wariant Gweithredu Clir.
 - Elw Disgwylidig ar Asedau – yr elw blynyddol o fuddsoddi ar y gronfa asedau i'w briodoli i'r Cyngor, seiliedig ar yr elw hirdymor disgwylidig ar gyfartaledd – i'w gredydu i Wariant Gweithredu Clir.
 - Enillion / Colledion ar Setliadau a Chwtogiadau – canlyniad camau i ryddhau'r Cyngor o ymrwymadau neu ddigwyddiadau sy'n lleihau gwasanaeth disgwylidig y dyfodol neu gronni budd-daliadau cyflogeion – i'w codi ar Gost Glir Gwasanaethau fel rhan o Gostau Annosbarthedig.
 - Enillion a Cholledion Actiwaraid – newidiadau yn yr atebolrwydd pensiynau clir sy'n deillio oherwydd nad yw digwyddiadau wedi cyd-daro â'r hyn a dybiwyd ym mhriadiad diwethaf yr actiwari neu oherwydd bod yr actiwariaid wedi diweddarau eu tybiaethau – nid yw'n cael ei godi ar gyllid.
 - Cyfraniadau a dalwyd i'r Gronfa Bensiynau – arian a dalwyd fel cyfraniadau'r cyflogwr i'r gronfa bensiwn.

19 BUDD-DALIADAU YMDDEOL (parhad)

Mae darpariaethau statudol yn cyfyngu'r Cyngor i godi treth y cyngor ar gyfer y symiau sy'n daladwy gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn yn y flwyddyn. Yn y Datganiad Symudiad yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor mae hyn yn golygu bod neilltuad i'r Pensiynau Wrth Gefn i ddileu'r debydau a chredydau tybiannol ar gyfer budd-daliadau ymddeol a'u disodli gyda'r taliad am yr arian a dalwyd i'r gronfa bensiwn ac unrhyw symiau sy'n daladwy i'r gronfa ond heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn.

Mae rhagor o fanylion yn nodyn 34 i'r Datganiadau Ariannol Creiddiol.

Y canlynol fu effeithiau cyfrif am Fudd-daliadau Ymddeol FRS17 ar ganlyniadau cyfnodau cyfredol a blaenorol:

- Arhosodd y swm llawn i'w dalu allan o grantiau'r Llywodraeth a threthiant lleol yn ddigyfnewid, ond mae'r costau a ddadlennwyd ar gyfer gwasanaethau unigol 33.65% yn is (17.4% yn is yn 2007/08), ar ôl rhoi costau cyfredol gwasanaethau yn lle cyfraniadau'r cyflogwr, ac mae Gwariant Gweithredu Clir 9.1% yn uwch (2.9% yn uwch yn 2007/08) nag a fyddai wedi bod fel arall.
- Mae'r gofyniad i gydnabod yr atebolrwydd pensiwn clir ar y fantolen wedi gostwng 30.7% ar werth clir datganedig y Cyngor (a ostyngodd 31.7% yn 2007/08).

Budd-daliadau Dewisol

Mae gan y Cyngor bwerau cyfyngedig hefyd i wneud dyfarniadau dewisol o fudd-daliadau ymddeol o ran ymddeoliadau cynnar. Caiff unrhyw ymrwymiadau a amcangyfrifwyd fydd yn deillio o ganlyniad i ddyfarniad i unrhyw aelod o'r staff (gan gynnwys athrawon) eu cronni ym mlwyddyn y penderfyniad i wneud y dyfarniad gan roi cyfrif amdanynt trwy ddefnyddio'r un polisiâu ag sy'n cael eu defnyddio ar gyfer Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

Yn ôl y Cod Ymarfer, mae gofyn i'r Cyngor gynnwys Datganiad o Gyfrifoldebau yn y Datganiad Cyfrifon sy'n dangos gwahanol gyfrifoldebau'r Cyngor, a'r Prif Swyddog Cyllid a Pherfformiad o ran y cyfrifon hyn.

Cyfrifoldebau'r Cyngor

Mae gofyn i'r Cyngor wneud trefniadau:

- ar gyfer gweinyddu ei faterion ariannol yn briodol a sicrhau bod un o'i swyddogion yn gyfrifol am weinyddu'r materion hynny. Yn y cyngor hwn y cyfryw swyddog yw'r Prif Swyddog Cyllid a Pherfformiad;
- i reoli ei faterion er mwyn sicrhau defnyddio adnoddau'n economaidd, effeithlon ac effeithiol a gwarchod ei asedau;
- i dderbyn y Datganiad Cyfrifon.

.....

Cydgadeirydd y Pwyllgor Archwilio

Cyfrifoldeb y Prif Swyddog Cyllid a Pherfformiad

Y Prif Swyddog Cyllid a Pherfformiad sy'n gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon yr Awdurdod, yn unol ag arferion priodol ar sail Cod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig (SORP).

Wrth baratoi'r datganiad hwn o gyfrifo, mae'r Prif Swyddog Cyllid a Pherfformiad wedi:

- dewis polisiau cyfrifyddu addas ac yna wedi'u cymhwysu'n gyson;
- gwneud penderfyniadau ac amcangyfrif oedd yn rhesymol a gochelgar;
- cydymffurfio â'r Cod Ymarfer.

Mae'r Prif Swyddog Cyllid a Pherfformiad hefyd wedi:

- cadw cyfrifon priodol oedd yn gyfoes;
- cymryd camau rhesymol i atal a datgelu twyll ac anghysondebau eraill.

Tystysgrif y Prif Swyddog Cyllid a Pherfformiad

Paratowyd y Datganiad Cyfrifon uchod yn unol â SORP awdurdodau lleol, ac mae'n cyflwyno sefyllfa ariannol y Cyngor yn deg ar y dyddiad cyfrifyddu, a'i incwm a gwariant am y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2009.

.....

MARK S OWEN CPFA

Prif Swyddog Cyllid a Pherfformiad

CYFRIF INCWM A GWARIANT

2007/08 Ailddatganiad Gwariant Clir £'000		Nodyn	Gwariant Crynswth £'000	2008/09 Income £'000	Gwariant Clir £'000
1,190	Gwasanaethau Canolog i'r Cyhoedd		2,613	(857)	1,756
142	Gwasanaethau Llys		399	(198)	201
27,990	Diwylliannol, Amgylcheddol a Chynllunio		46,979	(17,980)	28,999
93,634	Gwasanaethau Plant ac Addysg		126,627	(23,577)	103,050
8,487	Priffyrdd, Ffyrdd a Chludiant		14,388	(6,281)	8,107
5,266	Tai'r Awdurdod Lleol (HRA)		40,642	(34,024)	6,618
3,009	Gwasanaethau Tai Eraill		48,587	(45,127)	3,460
34,473	Gwasanaethau Cymdeithasol Oedolion		48,172	(10,494)	37,678
3,511	Craidd Corfforaethol a Democraataidd		3,724	(1)	3,723
4,020	Costau Annosbarthedig		360	(20)	340
181,722	Cost Glir Gwasanaethau	2	332,491	(138,559)	193,932
161	Colled ar waredu asedau sefydlog / Costau gweinyddol cysylltiedig â gwaredu asedau sefydlog				84
	Archebiannau ac Ardollau:				
5,694	Awdurdod Tân Gogledd Cymru				5,882
1,610	Cynghorau Cymuned				1,699
8,108	Llog taladwy a thaliadau tebyg	33			8,150
(3,113)	Llog ac Incwm o Fuddsoddiad	33			(2,935)
3,386	Cost llogau pensiwn ac elw disgwyliedig ar asedau pensiwn	34			7,925
197,568	Gwariant Gweithredu Clir				214,737
(41,495)	Treth y Cyngor	12			(43,611)
(116,619)	Grantiau Cyffredinol y Llywodraeth				(117,485)
(31,489)	Aiddosbarthiad Ardrethi Annomestig	13			(34,528)
7,965	Diffyg Clir am y flwyddyn				19,113

DATGANIAD SYMUDIAD YNG NGWEDDILL CRONFA'R CYNGOR

Mae'r datganiad cysoni hwn yn crynhoi'r gwahaniaethau rhwng yr alldro ar y Cyfrif Incwm a Gwariant (I&E) a Gweddill Cronfa'r Cyngor.

2007/08 Ailddatganwyd £'000	Nodyn	2008/09 £'000	£'000
7,965	Diffyg yn y Cyfrif I&E am y flwyddyn		19,113
	Symiau sydd yn y Cyfrif I&E ond sy'n ofynnol trwy statud i'w gadael allan wrth benderfynu Symudiad yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor am y flwyddyn		
(32)	Amorteiddo asedau sefydlog anniriaethol	40	(50)
(24,072)	Dibrisiad ac amhariad asedau sefydlog	40	(26,847)
2,132	Amorteiddiad Grantiau Gohiriedig y Llywodraeth	40	1,682
695	Amorteiddiad grantiau sy'n cyllido gwariant cyfalaf annyrchafedig	40	1,896
(860)	Gwariant Cyllidol a gyllidwyd o gyfalaf trwy statud	40	(419)
	Incwm Cyllid a ddiffiniwyd fel trwy statud	44	465
0	Colled glir ar werthu asedau sefydlog		(2)
618	Swm y mae costau cyllid a gyfrifwyd yn unol â SORP yn wahanol i swm y costau cyllid a gyfrifwyd yn unol â gofynion statudol	43	220
(17,150)	Taliadau clir a wnaed ar gyfer budd-daliadau ymddeol yn unol â FRS17	34	(20,228)
(38,669)			(43,283)
	Symiau heb fod yn y Cyfrif I&E ond sy'n ofynnol eu cynnwys trwy statud wrth benderfynu'r Symudiad yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor am y flwyddyn		
5,319	Isafswm darpariaeth gyllid ar gyfer codi cyfalaf	9	5,350
4,230	Gwariant cyfalaf a godwyd yn ystod y flwyddyn ar Weddill Cronfa'r Cyngor	19	5,173
16,654	Cyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i Gronfa Bensiynau Clwyd	34	18,545
26,203			29,068
	Trosglwyddiadau i neu o Weddill Cronfa'r Cyngor sy'n ofynnol eu cyfrif wrth benderfynu'r Symudiad yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor am y flwyddyn		
548	Gweddill y Cyfrif Cyllid Tai	38	(850)
2,204	Trosglwyddiad clir i neu o'r adnoddau wrth gefn a glustnodwyd	41	(2,708)
2,752			(3,558)
(1,749)	(Cynnydd) / Gostyngiad yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor am y flwyddyn		1,340
(8,518)	Gweddill Cronfa'r Cyngor a ddygwyd ymlaen		(10,267)
(10,267)	Gweddill Cronfa'r Cyngor i'w ddwyn ymlaen		(8,927)

DATGANIAD SYMUDIAD YNG NGWEDDILL CRONFA'R CYNGOR

Y canlynol yw dadansoddiad o Weddill Cronfa'r Cyngor:

2007/08		2008/09		2008/09
Cyfanswm		Cronfa'r Cyngor	Ysgolion	Cyfanswm
£'000		£'000	£'000	£'000
(8,518)	Gweddill a ddygwyd ymlaen	(7,197)	(3,070)	(10,267)
(1,749)	(Cynnydd) / Gostyngiad yn y gweddill	245	1,095	1,340
<u>(10,267)</u>	Gweddill i'w ddwyn ymlaen	<u>(6,952)</u>	<u>(1,975)</u>	<u>(8,927)</u>

Mae'r Cyfrif I&E yn dangos gwir berfformiad ariannol y Cyngor am y flwyddyn, a fesurwyd yn nhermau'r adnoddau a ddefnyddiwyd ac a gynhyrchwyd, dros y deuddeg mis diwethaf. Fodd bynnag, mae'n ofynnol i'r Cyngor godi treth y cyngor ar wahanol sail gyfrifyddu, a'r prif wahaniaethau yw:

- a) Caiff buddsoddiad cyfalaf ei gyfrif amdano wrth ei gyllido, yn hytrach nag wrth ddefnyddio'r asedau sefydlog.
- b) Caiff budd-daliadau ymddeol eu codi fel symiau taladwy i gronfeydd pensiwn a phensiynwyr, yn hytrach nag wrth ennill budd-daliadau'r dyfodol.

Mae Gweddill Cronfa'r Cyngor yn cymharu gwariant y Cyngor gyferbyn â threth y cyngor sy'n cael ei chodi am y flwyddyn, gan ystyried defnyddio adnoddau wrth gefn a gronnwyd yn y gorffennol, a chyfraniadau at adnoddau wrth gefn a glustnodwyd ar gyfer gwariant yn y dyfodol.

DATGANIAD CYFANSWM ENILLION A CHOLLEDION CYDNABYDDEDIG

2007/08 Ailddatganwyd £'000		Nodyn	2008/09 £'000
7,965	Diffyg am y flwyddyn ar y Cyfrif I&E		19,113
(12,874)	(Gwarged) yn deillio o adbriso asedau sefydlog	39	(10,612)
28,242	Colledion / (enillion) actiwaraid ar asedau a dyledion y gronfa benswn	34	(8,868)
3,657	Gostyngiad mewn gwerth clir yn dilyn ailddatgan symiau agoriadol ar 1 Ebrill 2007 oherwydd newid yn y polisi cyfrifyddu perthnasol i offerynnau ariannol.	43	0
26,990	Cyfanswm colledion / (enillion) cydnabyddedig am y flwyddyn	38	(367)
283	Gostyngiad mewn gwerth clir yn dilyn newid ym mholisi cyfrifyddu prisio asedau pensiwn ar 1 Ebrill 2007		
(104)	Cynnydd mewn gwerth clir yn dilyn addasiad i asedau cymunedol ar 1 Ebrill 2007		
27,169			

MANTOLEN

31 Mawrth 2008 Ailddatganwyd £'000		Nodyn	31 Mawrth 2009 £'000	£'000
157	Asedau Sefydlog Anniriaethol	14		168
	Asedau Diriaethol Sefydlog	16		
	Asedau Gweithredol:			
334,098	Anheddau'r Cyngor		333,898	
261,323	Tir ac Adeiladau Eraill		258,815	
4,602	Cerbydau, Cyfarpar, Dodrefn ac Offer		4,980	
44,276	Asedau Isadeiledd		52,199	
21,647	Asedau Cymunedol		22,996	672,888
	Asedau Anweithredol:			
2,581	Eiddo buddsoddi		1,281	
5,740	Asedau'n cael eu hadeiladu		1,466	
3,313	Asedau dros ben a ddaliwyd i'w gwared		11,479	14,226
677,737	Cyfanswm Asedau Sefydlog			687,282
10,620	Buddsoddiadau Hirdymor	32		0
321	Dyledwyr Hirdymor	22		331
688,678	Cyfanswm Asedau Hirdymor			687,613
	Asedau Cyfredol			
856	Stociau a Gwaith ar y Gweill	23	821	
24,718	Dyledwyr	24	24,642	
(3,228)	llai: darpariaeth ar gyfer drwgddyledion		(3,375)	
317	Taliadau ymlaen llaw		1,069	
36,709	Buddsoddiadau byrdymor	32	39,591	62,748
748,050	Cyfanswm Asedau			750,361
	Rhwymedigaethau Cyfredol			
(262)	Benthyca Byrdymor	31	(179)	
(23,875)	Credydwyr		(19,122)	
(320)	Derbyniadau ymlaen llaw		(337)	
(1,279)	Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau Anghymwysedig	28	(2,757)	
(1,041)	Arall		(1,096)	
(2,995)	Gorddrafft Banc	48	(2,765)	(26,256)
718,278	Cyfanswm Asedau llai Rhwymedigaethau Cyfredol			724,105
	Rhwymedigaethau Hirdymor			
(132,160)	Benthyca Hirdymor	31		(133,513)
(6,299)	Darpariaethau	29		(5,985)
(64,244)	Grantiau Gohiriedig y Llywodraeth	30		(75,937)
(875)	Rhwymedigaethau Gohiriedig	27		(787)
(163,237)	Rhwymedigaeth gysylltiedig â chynllun pensiwn buddiant diffiniedig	35		(156,053)
351,463	Cyfanswm Asedau llai Rhwymedigaethau			351,830
	I'w gyllido gan:			
12,214	Cronfa Ailbriso	39		22,619
467,572	Cyfrif Addasu Cyfalaf	40		454,410
(3,039)	Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol	43		(2,819)
11,777	Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiadwy wrth Gefn	44		12,438
170	Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	45		127
(163,237)	Pensiynau Wrth Gefn			(156,053)
(5,600)	Cyfrif Ôl-daliadau Cyflogau Anghyfartal			(5,600)
7,197	Gweddill Cronfa'r Cyngor			6,952
3,070	Gweddillion Ysgolion			1,975
4,097	Gweddill y Cyfrif Cyllid Tai			3,247
17,242	Adnoddau wrth Gefn a Glustnodwyd	41		14,534
351,463	Cyfanswm gwerth clir			351,830

DATGANIAD LLIF ARIAN

Ailddatganwyd 2007/08 £'000		Nodyn	
		2008/09 £'000	2008/09 £'000
	Gweithgareddau Cyllidol		
	<i>All-lifoedd Arian</i>		
151,576	Arian a dalwyd i ac ar ran cyflogeion		163,867
130,980	Taliadau arian gweithredu arall		133,186
7,443	Budd-dal Tai a dalwyd		9,048
34,235	Taliadau ardreth annomestig genedlaethol i'r gronfa genedlaethol		35,840
10,572	Archebiannau a dalwyd		11,260
<u>334,806</u>			<u>353,201</u>
	<i>Mewnlifoedd arian</i>		
(16,636)	Rhenti		(17,224)
(43,039)	Derbyniadau Treth y Cyngor		(44,788)
(32,328)	Derbyniadau ardreth annomestig genedlaethol o'r gronfa genedlaethol		(35,583)
(32,877)	Derbyniadau ardreth annomestig		(34,880)
(116,619)	Grantiau'r llywodraeth heb eu priodoli i wasanaethau penodol		(117,485)
(32,563)	Grantiau DWP ar gyfer budd-daliadau		(37,344)
(30,850)	Grantiau eraill y llywodraeth	51	(32,348)
(15,999)	Arian a dderbyniwyd am nwyddau a gwasanaethau		(16,709)
(35,624)	Derbyniadau arian gweithredu eraill		(22,448)
<u>(356,535)</u>			<u>(358,809)</u>
(21,729)	Arian Parod Clir (mewnlif) o Weithgareddau Cyllidol	50	(5,608)
	Elw ar Fuddsoddiadau a Chynnal Cyllid		
	<i>All-lifoedd arian</i>		
9,285	Llog a dalwyd		8,108
21	Elfen log taliadau rhent prydlesu cyllidol		23
	<i>Mewnlifoedd arian</i>		
<u>(2,548)</u>	Llog a dderbyniwyd		<u>(2,889)</u>
6,758			5,242
	Gweithgareddau Cyfalaf		
	<i>All-lifoedd arian</i>		
27,554	Prynu asedau sefydlog		26,825
5,000	Prynu buddsoddiadau hirdymor		0
5,384	Taliadau eraill arian cyfalaf		3,635
	<i>Mewnlifoedd arian</i>		
(4,506)	Gwerthu asedau sefydlog	44	(994)
(20,973)	Grantiau cyfalaf a dderbyniwyd	28	(19,905)
<u>(55)</u>	Derbyniadau eraill arian cyfalaf		<u>(515)</u>
12,404			9,046
(2,567)	Arian parod clir (mewnlif) / all-lif cyn ariannu		8,680
	Rheoli Adnoddau Hylifol		
3,542	Gostyngiad clir mewn adneuon byrdymor	48	(7,773)
	Ariannu		
	<i>All-lifoedd arian</i>		
0	Ad-daliadau o'r swm a fenthycwyd	49	675
245	Elfen gyfalafol taliadau rhent prydlesu cyllidol	27	88
	<i>Mewnlifoedd arian</i>		
0	Benthyciadau newydd a gymrwyd	49	(1,900)
(71)	Benthyciadau byrdymor newydd		0
<u>174</u>	All-lif / (mewnlif) arian clir trwy ariannu		<u>(1,137)</u>
<u>1,149</u>	Gostyngiad / (Cynnydd) mewn arian parod	47	<u>(230)</u>

NODIADAU AR Y DATGANIADAU ARIANNOL CREIDDIOL

1. Addasiad y Flwyddyn Cynt

a) Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu'r newid i FRS17, Budd-daliadau Ymddeol.

b) Eitemau'r amgueddfa a brynwyd neu a roddwyd ers 1996 i'w hadnabod fel asedau sefydlog cymunedol.

Mae'r effaith ar y ffigurau cymharol ar gyfer 2007/08 yn y Cyfrif Incwm a Gwariant fel a ganlyn:

	Fel y nodwyd o'r blaen yn 2007/08 £'000	Addasiadau (a) £'000	(b) £'000	Fel yr ailadroddwyd 2007/08 £'000
Diwylliannol, Amgylcheddol a Chynllunio	28,005	0	(15)	27,990
Cost Glir Gwasanaethau	181,737	0	(15)	181,722
Colled ar waredu asedau sefydlog / Costau gweinyddol cysylltiedig â gwaredu	161	0	0	161
Archebiannau ac Ardollau	7,304	0	0	7,304
Llog taladwy a thaliadau tebyg	8,108	0	0	8,108
Llog ac Incwm o Fuddsoddiad	(3,113)	0	0	(3,113)
Cost llogau pensiwn ac elw disgwylidig ar asedau pensiwn	3,367	19	0	3,386
Gwariant Gweithredu Clir	197,564	19	(15)	197,568
Diffyg Clir am y flwyddyn	<u>7,961</u>	<u>19</u>	<u>(15)</u>	<u>7,965</u>

Yr effaith ar y ffigurau cymharol yn y Datganiad Symudiad yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor yw:

Diffyg am y flwyddyn yn y Cyfrif I&E	7,961	19	(15)	7,965
Taliadau clir a wnaed am fudd-daliadau ymddeol yn unol â FRS17	(17,131)	(19)	0	(17,150)
Gwariant cyfalaf a wnaed yn ystod y flwyddyn i Weddill Cronfa'r Cyngor	4,215	0	15	4,230
(Cynnydd) yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor am y flwyddyn	<u>(1,749)</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>(1,749)</u>

Yr effaith ar y ffigurau cymharol yn y Datganiad Cyfanswm Enillion a Cholledion Cydnabyddedig yw:

Diffyg am y flwyddyn yn y Cyfrif I&E	7,961	19	(15)	7,965
Colledion actiwaraid ar asedau a rhwymedigaethau'r gronfa bensiwn	28,269	(27)		28,242
Cyfanswm Colledion Cydnabyddedig am y flwydd	<u>27,013</u>	<u>(8)</u>	<u>(15)</u>	<u>26,990</u>
Gostyngiad mewn gwerth clir yn dilyn newid polisi cyfrifyddu wrth brisio asedau pensiwn ar 1 Ebrill 2007				283
Cynnydd mewn gwerth net yn dilyn addasiad i asedau cymunedol ar 1 Ebrill 2007				(104)
				<u>27,169</u>

NODIADAU AR Y DATGANIADAU ARIANNOL CREIDDIOL

1. Addasiad y flwyddyn cynt – parhad

	Fel yr adroddwyd		Fel yr ailadroddwyd 2007/08 £'000
	o'r blaen yn 2007/08 £'000	Addasiad (a) £'000	
	(b) £'000	2007/08 £'000	
Asedau Gweithredol:			
Asedau Cymunedol	21,528	0	119
Cyfanswm Asedau Sefydlog	677,618	0	119
Cyfanswm Asedau Ilai Rhwymedigaethau Cyfredol	718,159	0	119
Rhwymedigaethau Hirdymor			
Benthyca hirdymor	(132,160)	0	0
Darpariaethau	(6,299)	0	0
Grantiau Gohiriedig y Llywodraeth	(64,244)	0	0
Rhwymedigaethau Gohiriedig	(875)	0	0
Rhwymedigaeth gysylltiedig â chynllun pensiwn buddiant diffiniedig	(162,962)	(275)	0
Cyfanswm Asedau Ilai Rhwymedigaethau	351,619	(275)	119
Ariannwyd gan:			
Cronfa Adbriso	12,214	0	0
Cyfrif Addasu Cyfalaf	467,453	0	119
Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol	(3,039)	0	0
Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiadwy wrth Gefn	11,777	0	0
Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	170	0	0
Pensiynau Wrth Gefn	(162,962)	(275)	0
Cyfrif Ôl-gyflogau Cyflog Cyfartal	(5,600)	0	0
Gweddill Cronfa'r Cyngor	7,197	0	0
Gweddillion Ysgolion	3,070	0	0
Gweddill y Cyfrif Cyllid Tai	4,097	0	0
Adnoddau wrth Gefn a Glustnodwyd	17,242	0	0
Cyfanswm gwerth clir	351,619	(275)	119

2. Cost Glir Gwasanaethau

Caiff dadansoddiad gwariant gwasanaethau ei baratoi yn unol â Chod Ymarfer Cyfrifyddu Gwerth Gorau CIPFA (BVACOP).

3. Section 137 of the Local Government Act 1972

Mae Adran 137 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972, fel y newidiwyd gan Ddeddf Llywodraeth Leol (Cymru) 1994, yn awdurdodi awdurdodau lleol i wneud cyfraniadau at rai cronfeydd elusennol a chyrrff dielw sy'n darparu gwasanaeth cyhoeddus. Gwariant y Cyngor dan y pŵer hwn oedd £228k (£262k yn 2007/08) yn bennaf ar roddion i gyrrff gwirfoddol yn gweithredu yn y cylch lleol.

NODIADAU AR Y DATGANIADAU ARIANNOL CREIDDIOL

4. Cyfrif Masnachu Rheoli Adeiladu

Mae Rheoliadau Rheoli Adeiladu Awdurdodau Lleol yn gofyn dadlennu gwybodaeth am bennu prisiau gweinyddu'r swyddogaeth rheoli adeiladu. Fodd bynnag, nid oes modd codi am weithgareddau arbennig sy'n cael eu gwneud gan yr uned rheoli adeiladu, fel rhoi cyngor cyffredinol a chadw cyswllt ag awdurdodau statudol eraill. Mae'r datganiad isod yn dangos cyfanswm cost gweithredu'r uned rhwng gweithgareddau taladwy ac annhaladwy.

Cyfanswm 2007/08 £'000		Taladwy £'000	Annhaladwy £'000	Cyfanswm 2008/09 £'000
	Gwariant			
320	Treuliau cyflogeion	219	124	343
18	Costau eiddo ac adeiladau	13	8	21
17	Cludiant	13	7	20
18	Cyflenwadau a gwasanaethau	17	8	25
43	Taliadau o wasanaethau eraill	39	0	39
166	Taliadau gwasanaethau canolog ac ategol	37	120	157
582	Cyfanswm Gwariant	338	267	605
	Incwm			
410	Taliadau rheoli adeiladu	354	0	354
410		354	0	354
(172)	Diffyg am y flwyddyn	16	(267)	(251)

5. Incwm a Gwariant yr Asiantaeth

Mae gan y Cyngor gytundeb gyda Chyngor Gwynedd, awdurdod arweiniol Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd Cymru, bod y Cyngor yn gyfrifol am gynnal priffyrdd yn y Fwrdeistref Sirol.

Mae Cyngor Gwynedd yn ad-dalu'r Cyngor am y gwaith hwn, gan gynnwys cyfraniad tuag at gostau gweinyddol. Crynodeb yw'r canlynol o wariant ar y gweithgaredd, sydd heb fod yn rhan o'r I&E:

2007/08 £'000		2008/09 £'000
5	Cynlluniau Penodol	289
278	Cynnal a Chadw Rheolaidd	214
50	Goleuadau Stryd	38
49	Cynnal yn y Gaeaf	96
73	Archebion Gwaith Ad-daladwy	77
49	Costau Gweinyddol	117
504		831

O ran Cynlluniau Penodol, bu pedwar cynllun sylweddol yn ystod 2008/09 (ailwynebu ffyrdd ymuno ac ymadael yr A483/A51, ailwynebu ffyrdd ymuno ac ymadael yr A483/A525, ailwynebu cylchfan Halton ar yr A483 a'r ailwynebu'r A5 ffordd osgoi'r Waun).

NODIADAU AR Y DATGANIADAU ARIANNOL CREIDDIOL

6. Adran 5 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1986

O ran gofynion Adran 5 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1986, gwariant y Cyngor ar gyhoedduswydd oedd:

2007/08 £'000		2008/09 £'000
448	Hysbysebu am Staff	395
23	Rhybuddion Statudol	26
415	Hysbysebu a Chyhoedduswydd arall	376
<u>886</u>		<u>797</u>

7. Costau Archwiliad

Yn 2008/09 talodd y Cyngor y ffioedd canlynol cysylltiedig ag archwiliadau ac arolygiadau allanol:

2007/08 £'000		2008/09 £'000
179	Ffioedd taladwy i Swyddfa Archwilio Cymru o ran gwasanaethau archwilio allanol	179
73	Ffioedd taladwy i Swyddfa Archwilio Cymru o ran arolygiadau statudol	70
119	Ffioedd taladwy i Swyddfa Archwilio Cymru am ardystio hawliadau a ffurflenni grant	103
2	Ffioedd taladwy am wasanaethau eraill	4
<u>373</u>		<u>356</u>

8. Partïon Perthynol

Mae FRS8, sy'n cael ei ymgorffori yn y SORP, yn gofyn dadlennu trafodion partïon perthynol pan nad yw gwybodaeth o'r fath yn cael ei ddadlennu'n amlwg yn rhywle arall yn y datganiad cyfrifon. Mae gan y Cyngor drefniadau sy'n gofyn i Aelodau a Swyddogion nodi a dadlennu trafodion partïon perthynol. Ni ddychwelodd tri Aelod ddatganiadau ac, felly, rydym wedi gwneud nifer o dybiaethau seiliedig ar ddata hanesyddol.

Bydd y Cyngor yn penodi Aelodau i nifer o gyrff elusenol neu wirfoddol. Gwnaed taliadau'n dod i £569k i gyrff o'r fath trwy grantiau / cyfraniadau yn ystod 2008/09.

Mae rhai o Aelodau'r Cyngor yn cael eu cyflogi gan, neu'n aelodau o, sefydliadau sy'n archebu neu'n codi ar y Cyngor, neu'n derbyn grantiau gan y Cyngor. Yn ystod 2008/09 talwyd £15,914k i'r gyrff hyn e.e. Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru ac Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru.

Cwmni yw'r Fenter sy'n cyflogi Aelodau'r Cyngor, ac yn penodi Aelodau i'r Pwyllgor Rheoli. Talwyd £288k i'r cwmni hwn yn ystod 2008/09.

Caiff trafodion busnes perthnasol gyda'r Llywodraeth eu crynhoi yn nodyn 51.

9. Isafswm Darpariaeth Refeniw

Mae hon yn ddarpariaeth statudol ar gyfer ad-dalu dyled yn ôl gofynion Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifon) (Cymru) 2008. Caiff isafswm y ddarpariaeth refeniw ei gyfrifo trwy gyfeirio at ddyledrwydd yr Awdurdod at ei gilydd.

2007/08		2008/09
£'000		£'000
404	Swm tai	341
4,670	Swm heblaw tai	4,737
245	Taliad am brif ran y rhenti prydles gyllidol sy'n daladwy yn y flwyddyn	272
5,319	Isafswm Darpariaeth Refeniw	5,350

10. Taliadau Swyddogion

Dan Adran 7(2) o Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru), caiff y wybodaeth ganlynol o ran cydnabyddiaeth cyflogeion ei darparu:

2007/08			2008/09	
Cyfanswm	Haenau Cyflogau	Ysgolion	Heblaw Ysgolion	Cyfanswm
6	£60,000 - £69,999	4	2	6
13	£70,000 - £79,999	3	9	12
0	£80,000 - £89,999	0	4	4
4	£90,000 - £99,999	0	3	3
0	£100,000 - £109,999	0	0	0
1	£110,000 - £119,999	0	1	1

I'r diben hwn, mae cydnabyddiaeth yn berthnasol i holl symiau a dalwyd i, neu sy'n dderbyniadwy gan, gyflogai, gan gynnwys taliadau ar derfynu cyflogaeth, ac mae'n cynnwys lwfansau traul a gwerth budd-daliadau eraill sydd i'w rhoi yn erbyn treth.

11. Lwfansau Aelodau

Yn 2008/09 talwyd lwfansau'n dod i £990k (£960k yn 2007/08) i Aelodau'r Cyngor.

12. Treth y Cyngor

Daw incwm treth y cyngor o daliadau sy'n cael eu codi yn ôl gwerth eiddo preswyl a ddosbarthwyd yn naw band prisio, gan ddefnyddio amcangyfrif o'r gwerth ar 1 Ebrill 2003 i'r diben hwn. Caiff taliadau eu cyfrifo trwy gymryd faint o incwm sydd ei angen ar gyfer Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam ac Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru am y flwyddyn, a rhannu'r swm hwn â sail treth y cyngor. Sail treth y cyngor yw cyfanswm yr eiddo ymhob band wedi'i addasu yn ôl cyfran i drosi'r rhif yn gywerth band 'D', ar ôl addasu am ostyngiadau ac eithriadau - 51,351 yn 2008/09. Caiff y swm sylfaenol am eiddo band 'D' (£1,034.53 yn 2008/09) ei luosi â'r gyfran a bennwyd ar gyfer y band arbennig i roi'r swm dyledus unigol. Seiliwyd biliau treth y Cyngor ar y lluosyddion canlynol ar gyfer bandiau A i I.

Band	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Lluosydd	6/9	7/9	8/9	9/9	11/9	13/9	15/9	18/9	21/9
Nifer yr eiddo ar 31/03/09	4,309	12,212	16,044	9,494	7,541	4,725	2,396	696	289

Dadansoddiad o'r elw clir o Dreth y Cyngor:

2007/08		2008/09
£'000		£'000
50,456	Treth y Cyngor a godwyd	53,171
	Llai:	
(8,961)	Swm taladwy i Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru	(9,560)
<u>41,495</u>	Elw clir o Dreth y Cyngor	<u>43,611</u>

13. Trethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR)

Caiff NNDR eu trefnu'n genedlaethol. Mae Cynulliad Cenedlaethol Cymru'n pennu swm ar gyfer lluosydd y dreth (46.6c yn 2008/09) ac, yn amodol ar effeithiau trefniadau trosiannol, bydd busnesau lleol a thalwyr ardrethi annomestig yn talu cyfraddau sy'n cael eu cyfrifo trwy luosi'r gwerth ardrethol â'r swm hwnnw. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gasglu ardrethi dyledus gan drethdalwyr yn ei ardal, ond mae'n talu'r derbyniadau gronfa NNDR, sy'n cael eu gweinyddu gan y Cynulliad Cenedlaethol, sy'n aiddosbarthu'r symiau taladwy yn ôl i awdurdodau lleol ar sail swm penodedig y pen o'r boblogaeth. Roedd incwm NNDR, ar ôl rhyddhad a darpariaethau, yn £35,284k yn 2008/09. Cyfanswm y gwerth ardrethol ar 31 Mawrth 2009 oedd £90,625k. Y canlynol yw dadansoddiad o'r elw clir o ardrethi annomestig:

2007/08		2008/09
£'000		£'000
33,108	Ardrethi annomestig a godwyd	35,284
	Llai:	
(32,880)	swm a dalwyd i CGronfa NNDR	(35,057)
(228)	cost casglu	(227)
<u>0</u>		<u>0</u>
31,489	Derbyniadau o'r gronfa	34,528
<u>31,489</u>	Elw clir o NNDR	<u>34,528</u>

14. Asedau Sefydlog Anniriaethol

2007/08 £'000		2008/09 £'000
122	Swm Agoriadol	157
67	Gwariant yn y flwyddyn	61
(32)	Swm a godwyd ar I&E	(50)
<u>157</u>	Swm wrth Gau	<u>168</u>

Mae'r gwariant yn y flwyddyn yn berthnasol i brynu system feddalwedd Cofrestr Asedau (15k) a thrwyddedau meddalwedd ar gyfer gweinyddion mewn ysgolion (£46k). Mae'r gost yn cael ei chodi ar y Cyfrif I&E dros oes y trwyddedau – 5 a 3 blynedd yn ôl eu trefn.

15. Priso Asedau Sefydlog

Prisiwyd Tir ac Adeiladau gan Reolwr Gwasanaethau Priso'r Cyngor, Mr R W White, BSc. FRICS, ar y seiliau isod, yn unol â Datganiadau Priso Asedau a Nodiadau Cyfarwyddyd Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig. Gwnaed y prisiad llawn diwethaf fel yr oedd pethau ar 1 Ebrill 2004.

Nid yw cerbydau, cyfarpar, peirianwaith ac offer yn rhan o brisiad yr adeiladau, a chânt eu cofnodi ar y fantolen am y gost, clir o ddibrisiad.

Prisiwyd eiddo sy'n cael ei ystyried gan y Cyngor fel gweithredol, heblaw am isadeiledd ac asedau cymunedol, ar sail gwerth ar y farchnad agored i'r defnyddiwr presennol neu, lle nad oedd modd asesu hyn am nad oedd unrhyw farchnad i'r ased dan sylw, y gost amnewid ddibrisiedig. Prisiwyd isadeiledd ac asedau cymunedol ar eu prisiau hanesyddol.

Prisiwyd eiddo sy'n cael ei ystyried gan y Cyngor fel anweithredol ar sail prisiad y farchnad agored a, phan fo hynny'n briodol, yn amodol ar denantiaethau presennol.

Cynhaliwyd adolygiad amhariad ar ddiwedd y flwyddyn gyda'r canlyniad o ostyngiad yn y gwerth clir ar bapur o £2.8m o ran Anheddau'r Cyngor a £5.5m o ran tir ac adeiladau eraill.

Yn dilyn cwblhau gwaith cyfalaf sylweddol, caffaeliadau tir ac adolygiad o asedau dros ben, gwnaed yr ailbrisiadau isod o £10.6m:

	<u>£'000</u>
Tir ac Adeiladau Eraill	(800)
Isadeiledd	2,925
Asedau dros Ben ar Werth	8,487
Cyfanswm Asedau	<u>10,612</u>

Yn rhan o'r Asedau dros Ben ar Werth mae £8.1m o adbrisiad Tir y Cyngor. Ailbrisiwyd y tir yn dilyn ymgyrch farchnata ac mae'r adbrisiad yn amodol ar ganiatâd cynllunio. Mae gwerthiant y tir i fod i gael ei gwblhau ym mlwyddyn ariannol 2009/10.

NODIADAU AR Y DATGANIADAU ARIANNOL CREIDDIOL

16. Symudiad ar Asedau Diriaethol Sefydlog

	Cartrefi'r Cyngor £'000	Tir ac Adeiladau Eraill £'000	Cerbydau, Cyfarpar ac Offer £'000	Asedau Isadeilledd £'000	Asedau Cymunedol £'000	Cyfanswm Gweithredol £'000	Eiddo Buddsoddi £'000	Asedau'n Cael eu Hadeiladu £'000	Asedau dros ben i'w gwared £'000	Cyfanswm Anweithredol £'000	Cyfanswm Asedau £'000
Cost neu Brisiad Ar 1/04/2008 (ailddatganwyd)	342,424	268,241	6,131	45,230	21,697	683,723	2,581	5,740	3,313	11,634	695,357
Ychwanegiadau	11,556	6,446	1,653	4,722	1,088	25,465	0	1,299	0	1,299	26,764
Gwarediadau	(496)	(466)	0	0	0	(962)	0	0	(44)	(44)	(1,006)
Ailddosbarthiadau	0	5,086	0	1,300	317	6,703	(1,300)	(5,573)	170	(6,703)	0
Ailbrisiadau	0	(800)	0	2,925	0	2,125	0	0	8,487	8,487	10,612
Ar 31/03/2009	353,484	278,507	7,784	54,177	23,102	717,054	1,281	1,466	11,926	14,673	731,727
Dibrisiad ac amhariadau ar 1/04/2008 (ailddatganwyd)	(8,326)	(6,918)	(1,529)	(954)	(50)	(17,777)	0	0	0	0	(17,777)
Taliad am y flwyddyn	(8,493)	(7,287)	(1,275)	(1,024)	(56)	(18,135)	0	0	0	0	(18,135)
Gwarediadau	0	11	0	0	0	11	0	0	0	0	11
Ailddosbarthiadau	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ailbrisiadau	(2,767)	(5,498)	0	0	0	(8,265)	0	0	(447)	(447)	(8,712)
Ar 31/03/2009	(19,586)	(19,692)	(2,804)	(1,978)	(106)	(44,166)	0	0	(447)	(447)	(44,613)
Mantolen swm ar 31/3/09	333,898	258,815	4,980	52,199	22,996	672,888	1,281	1,466	11,479	14,226	687,114
Mantolen swm ar 1/04/2008 (ailddatganwyd)	334,098	261,323	4,602	44,276	21,647	665,946	2,581	5,740	3,313	11,634	677,580
Natur daliad asedau											
Meddiant	333,898	258,815	3,921	52,199	22,996	671,829	1,281	1,466	11,479	14,226	686,055
Prydles gyllidol	0	0	1,059	0	0	1,059	0	0	0	0	1,059
PFI	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
333,898	258,815	4,980	52,199	22,996	672,888	1,281	1,466	11,479	14,226	14,226	687,114

17. Asedau Sefydlog Mewn Llaw

Roedd y prif asedau yn nwylo Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam ar 31 Mawrth 2009 fel a ganlyn:

Asedau Gweithredol

Anheddau'r Cyngor

Tai a Fflatiau	11,538
----------------	--------

Tir ac Adeiladau Eraill

Adeiladau Gweinyddol	6
Depos a Gweithdai	3
Ysgolion / Unedau Meithrin / PRU	75
Canolfannau Preswyl	5
Canolfannau Dydd	5
Canolfannau Hamdden, Chwaraeon ac	8
Adloniant a Phyllau nofio	
Canolfannau Hamdden Deuol	6
Canolfannau Cymunedol / Ieuenctid a Neuaddau Eraill	58
Meysydd Parcio	37
Ffermydd	15
Modurdai	2,260
Marchnadoedd Agored	1
Marchnadoedd dan Do	3
Unedau Diwydiannol:	
Ar Osod i Denantiaid	270
Gwag	79

Asedau Cymunedol

Mynwentydd a'rc Amlogfa	4
Gerddi Meithrin	1

18. Dibrisiad

Dibrisiwyd holl asedau sefydlog heblaw tir ac eiddo buddsoddi, gan ddefnyddio'r dull llinell syth dros y cyfnodau canlynol:

Adeiladau	15 - 60 mlynedd
Anheddau'r Cyngor	25 mlynedd
Cerbydau, Cyfarpar, Dodrefn ac Offer	5 - 10 mlynedd
Isadeiledd	50 mlynedd

NODIADAU AR Y DATGANIADAU ARIANNOL CREIDDIOL

19. Datganiad Codi Cyfalaf

Cyfanswm 2007/08 a Ailddatganwyd £'000		Gwariant Cyllid 2008/09 a Gyllidwyd o Benthyciadau Gyfalaf trwy i drydydd Statud bartïon				Cyfanswm £'000
		Asedau Diriaethol £'000	Asedau Anniriaethol £'000	Statud £'000	bartïon £'000	
32,939	Gwariant yn y Flwyddyn	26,764	61	3,575	60	30,460
<u>32,939</u>		<u>26,764</u>	<u>61</u>	<u>3,575</u>	<u>60</u>	<u>30,460</u>

Cyllidwyd trwy:-

6,187	Benthycia – gyda chefnogaeth	5,705	38	414	60	6,217
13	– heb gefnogaeth	12	0	0	0	12
0	Prydles Gyllidol	184	0	0	0	184
1,052	Derbyniadau Cyfalaf	442	0	5	0	447
21,457	Grantiau a Chyfraniadau	15,271	0	3,156	0	18,427
4,230	Gwariant Cyfalaf Codi ar Gyllid	5,150	23	0	0	5,173
<u>32,939</u>		<u>26,764</u>	<u>61</u>	<u>3,575</u>	<u>60</u>	<u>30,460</u>

20. Gofyniad Codi Cyfalaf

Mae Cod Ymarfer Darbodus CIPFA yn gofyn bod y Cyngor yn mabwysiadu dangosyddion sy'n dangos bod cynlluniau cyfalaf y Cyngor yn fforddiadwy, darbodus a chynaliadwy. Un o'r dangosyddion hyn yw'r Gofyniad Codi Cyfalaf. Mae'r dangosydd hwn yn adlewyrchu'r angen sylfaenol i fenthycia at ddiben cyfalafol. Pan nad oes adnoddau ar unwaith ar gyfer gwariant cyfalaf, bydd hyn yn peri cynnydd clir yn y gofyniad codi cyfalaf. Dyma sut y bydd pa un ai yw benthycia allanol yn digwydd mewn gwirionedd, neu beidio. Y gofyniad codi cyfalaf fel yr oedd ar 31 Mawrth yw:

2007/08 Ailddatganwyd £'000		2008/09 £'000
677,737	Asedau Sefydlog	687,282
151	Dyledwyr hirdymor - benthyciad i drydydd bartïon	204
(12,214)	Cronfa Ailbrisio	(22,619)
(467,572)	Cyfrif Addasu Cyfalaf	(454,410)
(64,244)	Grantiau Gohiriedig y Llywodraeth	(75,937)
<u>133,858</u>	Gofyniad Codi Cyfalaf ar 31 Mawrth	<u>134,520</u>

NODIADAU AR Y DATGANIADAU ARIANNOL CREIDDIOL

21. Ymrwymiau Dan Gontractau Cyfalaf

Fel yr oedd pethau ar 31 Mawrth 2009 roedd y Cyngor mewn ymrwymiad cytundebol i wneud gwaith cyfalaf ar y cynlluniau canlynol:

	£'000
Ad-drefnu Ysgolion Uwchradd Cyfnod 2	190
Estyniad Depo Ffordd yr Abaty	555
Estyniad i Gyrtiau'r Ganolfan Tennis	546
Capel Ebenezer Cefn Mawr	100
Eiddo HRA	2,241
Gwaith mewn Ardaloedd Adnewyddu Tai	1,901
	5,533

22. Dyledwyr Hirdymor

31/03/2008		31/03/2009
£'000		£'000
170	Morgeisi	127
126	Benthyciad i Gorff Masnachol	126
25	Benthyciad i Gorff Gwirfoddol	78
321		331

Roedd y benthyciad i gorff masnachol ar gyfer talu'n rhannol am ddatblygu gwesty ym Mharc Technoleg Wrecsam, ac fe'i gwnaed ym mis Rhagfyr 2005, ar log sefydlog. Mae'n ad-daladwy dros 20 mlynedd, gyda'r ad-daliad cyntaf ym mis Rhagfyr 2006. Llog yn unig yw'r ad-daliadau yn ystod y pum mlynedd gyntaf, gyda'r prifswm, ynghyd â gweddill y llog, yn cael ei ad-dalu dros y pymtheng mlynedd ddilynol.

Mae dau fenthyciad i gyrff gwirfoddol:

a) £25k i dalu'n rhannol am gost caffael Portacabin gan Glwb Gofal Plant Allan o'r Ysgol yn Ysgol Iau Gwaunysterfyn. Gwnaed y benthyciad ym mis Ionawr 2008 ar log sefydlog, i'w ad-dalu ddwywaith y flwyddyn gyda'r ad-daliad cyntaf yn ddyledus ym mis Gorffennaf 2008.

b) £60k i gaffael a gosod uned symudol at ddefnydd Clwb Allan o'r Ysgol Lôn Barcas. Gwnaed y benthyciad ym mis Hydref 2008 ar log sefydlog, i'w ad-dalu ddwywaith y flwyddyn gyda'r ad-daliad cyntaf yn ddyledus ym mis Tachwedd 2008.

23. Stociau a Gwaith ar y Gweill

31/03/2008		31/03/2009
£'000		£'000
856	Stociau	821
856		821

NODIADAU AR Y DATGANIADAU ARIANNOL CREIDDIOL

24. Dyledwyr

<u>31/03/2008</u> <u>£'000</u>		<u>31/03/2009</u> <u>£'000</u>
	Dyledwyr:	
3,937	Treth y Cyngor	4,266
1,238	Trethi annomestig cenedlaethol	1,469
1,014	Ôl-ddyledion rhenti tai	967
6,167	Grantiau a Chyfraniadau'r Llywodraeth - Cyllid	4,584
2,144	Grantiau a Chyfraniadau'r Llywodraeth - Cyfalaf	2,240
3,984	Dyledwyr amrywiol / masnachol	4,624
6,234	Arall	6,492
<u>24,718</u>		<u>24,642</u>
	Darpariaeth ar gyfer drwgddyledion:	
1,843	Treth y Cyngor	2,006
260	Trethi annomestig cenedlaethol	260
717	Rhenti Tai	689
408	Dyledwyr amrywiol / masnachol	420
<u>3,228</u>		<u>3,375</u>

25. Prydlesi Gweithredu

Bydd y Cyngor yn defnyddio dodrefn ac offer a cherbydau dan delerau prydles weithredu. Y swm a dalwyd ac a godwyd ar y Cyfrif I&E dan y trefniadau hyn yn 2008/09 oedd £1,222k (2007/08 £1,261k). Gwerth cyfalaf asedau a gafwyd yn ystod y flwyddyn dan brydlesi gweithredu oedd £1,357k. Roedd y Cyngor yn ymrwymedig ar 31 Mawrth 2009 i wneud taliadau o £830k dan brydlesi gweithredu yn 2009/10, gan gynnwys y canlynol:

	<u>£'000</u>
Prydlesi'n dod i ben yn 2009/10	0
Prydlesi'n dod i ben rhwng 2010/11 a 2013/14	739
Prydlesi'n dod i ben ar ôl 2013/14	91
	<u>830</u>

26. Prydlesi Cyllidol

Mae'r Cyngor wedi caffael amrywiol gerbydau dan brydlesi cyllidol yn ystod 2008/09. Y rhenti taladwy dan y trefniadau hyn yn 2008/09 oedd £295k (2007/08 £266k), a godwyd ar gostau cyllid I&E fel £23k (debydwyd fel llog taladwy) a £272k perthnasol i ddibrisiad rhwymedigaethau i'r prydleswr.

NODIADAU AR Y DATGANIADAU ARIANNOL CREIDDIOL

26. Prydlesi Cyllidol (parhad)

Mae'r canlynol yn cael eu dal gan y Cyngor dan brydlesi cyllidol, ac yn cael eu cyfrif fel rhan o Asedau Sefydlog Diriaethol:

	Cerbydau, Cyfarpar, Dodrefn ac Offer £'000
Gwerth ar 1 Ebrill 2008	1,120
Ychwanegiadau	184
Dibrisiad	(245)
Gwardiadau	0
Gwerth ar 31 Mawrth 2009	1,059

Y canlynol yw'r rhwymedigaethau i dalu dan y prydlesi cyllidol hyn (ac eithrio costau cyllid) ar 31 Mawrth 2009, yn cael eu cyfrif fel rhan o rwymedigaethau gohiriedig (gwelwch nodyn 27):

	£'000
Rhwymedigaethau taladwy yn 2009/10	273
Rhwymedigaethau taladwy rhwng 2010/11 a 2013/14	490
Rhwymedigaethau taladwy ar ôl 2013/14	24
Cyfanswm rhwymedigaethau ar 31 Mawrth 2009	787

Mae'r gwahaniaeth rhwng gwerth yr asedau, a'r rhwymedigaeth i'w thalu, oherwydd polisi'r Cyngor i beidio â dechrau dibrisio asedau ym mlwyddyn eu caffael.

27. Rhwymedigaeth Ohiriedig

	Gweddill ar 01/04/2008 £'000	Ychwanegiadau yn y flwyddyn £'000	Ad-daliad yn y flwyddyn £'000	Gweddill ar 31/03/2009 £'000
Prydlesi Cyllidol	875	184	(272)	787
	875	184	(272)	787

Yn ystod 2008/09 cymrwyd prydlesi cyllidol newydd ar gerbydau amrywiol (£170k) ac un am atodyn i raeanwr a brynwyd yn 2006/07 (£14k).

28. Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau Anghymwysedig

	Gweddill ar 01/04/2008 £'000	Derbyniwyd £'000	Cymhwyswyd i gyllid cyfalaf £'000	Gweddill ar 01/04/2009 £'000
Grant Lwfans Atgyweiriadau Mawr	0	7,600	(7,600)	0
Grantiau a Chyfraniadau Eraill	1,279	12,305	(10,827)	2,757
	1,279	19,905	(18,427)	2,757

NODIADAU AR Y DATGANIADAU ARIANNOL CREIDDIOL

29. Darpariaethau

	Gweddill ar 01/04/2008 £'000	Cyfraniad £'000	Taliadau £'000	Gweddill ar 31/03/2009 £'000
Darpariaeth yswiriant	319	392	(371)	340
Cyfalafu pensiynau	1	0	0	1
Tribiwnlys Gogledd Cymru	38	0	0	38
Strwythur cyflogau newydd	335	0	(335)	0
Ôl-gyflogau Cyflogau Anghyfartal	5,600	0	0	5,600
Arall	6	0	0	6
	6,299	392	(706)	5,985

Mae'r Cyngor wedi darparu ar gyfer gwariant disgwylidig fel a ganlyn:

Darpariaeth yswiriant – mae hon ar gyfer taliadau ychwanegol disgwylidig ar hawliadau.

Cyfalafu pensiynau – mae hyn ar gyfer costau cyfalafu ymddeoliad cynnar yn y dyfodol.

Tribiwnlys Gogledd Cymru – i dalu cyfraniad y Cyngor hwn tuag at unrhyw gostau ychwanegol.

Strwythur cyflogau newydd – i dalu rhai o gostau ychwanegol gweithredu'r strwythur cyflogau newydd o 1 Ebrill 2007 ymlaen.

Darpariaeth Ôl-gyflogau Cyflogau Anghyfartal – mae hon ar gyfer unrhyw gyflogau dyledus all godi, yn dilyn gweithredu'r Cytundeb Statws Unigol. Caiff y Cyfrif Ôl-gyflogau Cyflogau Anghyfartal (gwelwch nodyn 38) i ddal swm hafal i'r ôl-gyflog a ohiriwyd rhag cael ei godi ar Gronfa'r Cyngor dan reoliad 24a o Reoliadau Awdurdodau Lleol (Codi Cyfalaf a Chyfrifyddu) (Cymru) 2003.

30. Grantiau Gohiriedig y Llywodraeth

2007/08 £'000		2008/09 £'000
50,113	Swm Agoriadol	64,244
16,263	Wedi'i gymhwyso i dalu am fuddsoddiad cyfalaf	13,375
(2,132)	Wedi ei ryddhau i'r Cyfrif Incwm a Gwariant	(1,682)
64,244	Swm wrth Gau	75,937

NODIADAU AR Y DATGANIADAU ARIANNOL CREIDDIOL

31. Benthyciadau

Ffurfiwyd y benthyciadau a ddadlennwyd ar y Fantolen o'r categorïau canlynol o offerynnau ariannol:

	01/04/2008					31/03/2009				
	Llog		Prawwm £'000	Cost wedi'i		Llog		Prawwm £'000	Cost wedi'i	
	Prifswm £'000	Cronedig £'000		Gostyngiad £'000	Hamorteiddio £'000	Prifswm £'000	Cronedig £'000		Gostyngiad £'000	Hamorteiddio £'000
Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus	108,485	1,008	0	0	109,493	109,793	1,012	0	0	110,805
Marchnad	23,800	739	(1,899)	27	22,667	23,800	771	(1,889)	26	22,708
Cyfanswm Benthycia Hirdymor	132,285	1,747	(1,899)	27	132,160	133,593	1,783	(1,889)	26	133,513
Bondiau	262	0	0	0	262	170	9	0	0	179
Cyfanswm Benthycia Byrdymor	262	0	0	0	262	170	9	0	0	179

Caiff ymrwymïadau ariannol eu cario ar y Fantolen am gost wedi'i hamorteiddio. Mae PWLB wedi rhoi symiau gwerth teg i'r Cyngor mewn cysylltiad â'r benthyciadau heb eu had-dalu ac mae wedi asesu'r gwerthoedd teg trwy gyfrifo'r symiau y byddai'r Cyngor yn gorfod eu talu i ddileu'r benthyciadau fel yr oedd pethau ar 31 Mawrth. Mae gan y Cyngor bum benthyciad marchnad o bedwar banc. Gofynnwyd i'r banciau roi manylion y gwerthoedd teg ar bob benthyciad. Ymatebodd dau o'r banciau gyda manylion seiliedig ar gostau brocera'r benthyciadau. Fodd bynnag, ar weddill benthyciadau'r farchnad, mae'r Cyngor wedi asesu gwerth teg gan ddefnyddio cyfraddau ad-dalu cynamserol PWLB ar 31 Mawrth. O ran benthycia byrdymor tybiwyd mai'r swm cario yw'r gwerth teg bras.

Mae'r gwerthoedd teg fel a ganlyn:

	01/04/2008		31/03/2009	
	Prifswm £'000	Gwerth teg £'000	Prifswm £'000	Gwerth teg £'000
PWLB	108,485	139,962	109,793	142,097
Marchnad	23,800	26,438	23,800	27,865
Bondiau	262	262	179	179
Ymrwymïadau ariannol	132,547	166,662	133,772	170,141

Mae'r gwerth teg yn fwy na'r swm cario oherwydd bod portffolio benthyciadau'r Cyngor yn cynnwys nifer o fenthyciadau cyfradd benodol, lle mae'r llog Taladwy'n fwy na'r cyfraddau sydd ar gael ar fenthyciadau tebyg, ar ddyddiad y fantolen. Os caiff gwerth teg y benthyciadau ei gyfrifo gan ddefnyddio cyfraddau benthycia newydd PWLB yna gwerthoedd benthyciadau PWLB a'r farchnad fyddai £134,114k a £26,827k yn ôl eu trefn. Mae'r ymrwymïad i dalu llog uwchlaw cyfraddau cyfredol y farchnad yn lleihau'r swm y byddai'r Cyngor yn gorfod eu talu, pe bai'r rhoddwr benthyc yn gofyn am, neu'n cytuno i, ad-daliad cynnar o'r benthyciadau.

NODIADAU AR Y DATGANIADAU ARIANNOL CREIDDIOL

32. Buddsoddiadau

Ffurfiwyd y buddsoddiadau a ddadlennwyd ar y Fantolen o'r categorïau canlynol o offerynnau ariannol:

	01/04/2008			31/03/2009		
	Prifswm £'000	Llog Cronedig £'000	Cost wedi'i Hamorteiddio £'000	Prifswm £'000	Llog Cronedig £'000	Cost wedi'i Hamorteiddio £'000
Buddsoddiadau Hirdymor	10,000	620	10,620	0	0	0
Buddsoddiadau Byrdymor	36,142	567	36,709	38,369	1,222	39,591
Cyfanswm Buddsoddiadau	46,142	1,187	47,329	38,369	1,222	39,591

Caiff asedau ariannol fel buddsoddiadau eu cario ar y Fantolen am gost wedi'i hamorteiddio. Mae buddsoddiadau'r Cyngor yn cynnwys adneuon tymor gyda Banciau a Chymdeithasau Adeiladu. Fel yr oedd pethau ar 31 Mawrth 2009 nid oedd unrhyw fuddsoddiadau hirdymor. Lle bo offeryn yn aeddfedu yn y deuddeg mis nesaf, caiff y swm cario ei gymryd fel gwerth teg bras.

Caiff y gwerthoedd teg eu cyfrifo fel a ganlyn:

	01/04/2008		31/03/2009	
	Prifswm £'000	Gwerth teg £'000	Prifswm £'000	Gwerth teg £'000
Buddsoddiadau Hirdymor	10,000	9,978	0	0
Buddsoddiadau Byrdymor	36,142	36,142	38,369	38,369

33. Offerynnau Ariannol

Caiff yr enillion a cholledion yn y Cyfrif Incwm a Gwariant mewn cysylltiad ag offerynnau ariannol eu ffurfio fel a ganlyn:

	Rhwymedigaethau a fesurwyd am gost wedi'i hamorteiddio		Dyledwyr Masnachol a	
	£'000	Buddsoddiadau £'000	Hirdymor £'000	Cyfanswm £'000
Llog	8,150	0	0	8,150
Colledion ar ddatgydnabod	0	0	0	0
Colledion amhariad	0	0	0	0
Llog taladwy a thaliadau tebyg	8,150	0	0	8,150
Incwm llogau	0	(2,908)	(27)	(2,935)
Enillion ar ddatgydnabod	0	0	0	0
Incwm o logau a buddsoddiadau	0	(2,908)	(27)	(2,935)

33. Offerynnau ariannol parhad

Mae gweithgareddau'r Cyngor yn ei wneud yn agored i amrywiaeth o beryglon ariannol. Y peryglon allweddol yw:

Risg credyd – y posibilrwydd y gallai eraill beidio â thalu symiau dyledus i'r Cyngor;

Risg hylifedd – y posibilrwydd na fallai gan Cyngor yr arian ar gael i dalu ei

ddyledion;

Risg y farchnad – y posibilrwydd y gallai'r Cyngor gollu arian o ganlyniad i newidiadau mewn mesurau fel symudiad cyfraddau llog.

Mae rhaglen rheoli risg y Cyngor at ei gilydd yn canolbwyntio ar natur anrhagweladwy marchnadoedd ariannol ac yn ceisio lleihau effeithiau andwyol all fod ar yr adnoddau sydd ar gael i dalu am wasanaethau. Tîm Rheoli'r Drysorfa sy'n rheoli risg ar y cyd ag ymgynghorwyr penodedig Rheoli'r Drysorfa, dan bolisiau a gymeradwywyd gan y Cyngor yn Strategaeth Reoli'r Drysorfa a Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol. Mae'r strategaeth yn rhoi egwyddorion ysgrifenedig rheoli risg at ei gilydd, yn ogystal â pholisiau ysgrifenedig ar feysydd penodol, fel risg cyfraddau llog, risg credyd, a buddsoddi arian dros ben.

Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu Cod Ymarfer CIPFA Rheoli'r Drysorfa yn y Gwasanaethau Cyhoeddus: ac wedi pennu dangosyddion rheoli'r drysorfa i gadw trefn ar risgiau allweddol offerynnau ariannol yn unol â Chod Materion Ariannol CIPFA.

Risg credyd

Daw risg credyd o adneuoedd gyda banciau a sefydliadau ariannol, yn ogystal â bod yn agored i gredyd cwsmeriaid y Cyngor. Nid yw adneuoedd yn cael eu gwneud mewn banciau a sefydliadau ariannol oni bai eu bod yn cael eu cyfrif yn annibynnol gyda graddfa isaf o F1, A-, C Fitch, P-1, A3, C Moody ac A-1, A-, C Standard & Poors. Mae gan y Cyngor polisi o beidio â rhoi benthyg mwy na £10m i un sefydliad.

Caiff gwrthbartion eu hasesu, gan ystyried eu sefyllfa ariannol, profiadau'r gorffennol a ffactorau eraill, gyda therfynau credyd unigol yn cael eu pennu'n unol â graddfeydd mewnol, yn ôl paramedrau a bennwyd gan y Cyngor.

Mae'r dadansoddiad canlynol yn crynhoi buddsoddiadau'r Cyngor ar 31 Mawrth 2009:

	Aeddfedu'r Buddsoddiad			Dros 12 mis £'000	Cyfanswm £'000
	1-3 mis £'000	3-6 mis £'000	6-12 mis £'000		
<u>Banciau</u>					
D U CGS AA- F1+ B 1	3,000	0	0	0	3,000
CGS AA- F1+ B/C 1	4,200	0	2,500	0	6,700
CGS AA- F1+ E 1	5,000	0	5,000	0	10,000
A F1 A/B 5	0	0	5,000	0	5,000
	12,200	0	12,500	0	24,700
<u>Cymdeithasau Adeiladu</u>					
D U CGS AA- F1+ A/B 2	5,800	0	0	0	5,800
<u>Cronfeydd y Farchnad</u>					
Invesco AAAm	7,869	0	0	0	7,869
Cyfanswm Buddsoddiadau	25,869	0	12,500	0	38,369

33. Offerynnau ariannol parhad

Pennodd y Strategaeth Fuddsoddi ar gyfer 2008/09 a gymeradwywyd gan y Cyngor yn ei gyfarfod ar 27 Chwefror 2008 y meini prawf ar benderfynu'r gwrthbartion y mae'n eu hystyried yn addas at ddibenion buddsoddi. Yn dilyn penodi ymgynghorwyr newydd Rheoli'r Drysorfa ar 1 Ebrill 2008 adolygwyd y meini prawf a chymeradwywyd newidiadau yn y meini prawf a therfynau gwrthbartion gan y Cyngor yn ei Gyfarfod ar 21 Mai 2008. Oherwydd newidiadau dramatig yng nghyflwr y farchnad ers mis Tachwedd 2008 ni fu'r Cyngor ond yn buddsoddi mewn sefydliadau sy'n rhan o Gynllun Gwarantu Credyd 2008 Llywodraeth y DU. Ni thorwyd meini prawf gwrthbartion y Cyngor yn ystod y cyfnod hysbysu ac nid yw'r Cyngor yn disgwyl unrhyw golledion oherwydd diffyg perfformiad unrhyw un o'i wrthbartion mewn cysylltiad ag adneuon. Nid oes gan y Cyngor brofiad hanesyddol o ddiffyg mewn cysylltiad â'i wrthbartion buddsoddi.

Risg hylifedd

Oherwydd bod benthyciadau ar gael yn rhwydd i'r Cyngor o'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus, nid oes unrhyw berygl sylweddol y bydd yn methu codi cyllid i dalu ei ddyledion dan offerynnau ariannol. Yn hytrach, y perygl yw y bydd y Cyngor yn gorfod adnewyddu cyfran sylweddol o'i fenthyciadau ar adeg o gyfraddau llog anffafriol. Strategaeth y Cyngor yw sicrhau nad yw benthyciadau'n aeddfedu ar adeg anghyfleus a chaiff hyn ei wneud trwy gyfuniad o gynllunio benthyciadau newydd yn ofalus a (phan fo'n ddarbodus gwneud hynny) ad-dalu'n gynnar.

Y canlynol yw dadansoddiad o aeddfedrwydd benthyciadau hirdymor y Cyngor:

	£'000
Llai na blwyddyn	740
Rhwng un a dwy flynedd	2,488
Rhwng dwy a saith mlynedd	6,072
Rhwng saith a phymtheng mlynedd	10,376
Mwy na phymtheng mlynedd	113,917
	133,593

Mae holl gredydwyr masnachol i gael eu talu mewn llai na blwyddyn.

Risg y farchnad

Risg cyfraddau llog – Mae'r Cyngor yn agored i symudiad cyfraddau llog ar ei fenthyciadau a buddsoddiadau. Mae effaith symudiadau cyfraddau llog ar y Cyngor yn gymhleth, yn dibynnu ar sut mae cyfraddau llog newidiol a sefydlog yn symud dros wahanol gyfnodau offerynnau ariannol. Er enghraifft, effeithiau cynnydd mewn cyfraddau llog newidiol a sefydlog fyddai'r canlynol:

- benthyciadau ar gyfraddau newidiol - bydd traul y llog ar y Cyfrif Incwm a Gwariant yn cynyddu
- benthyciadau ar gyfraddau sefydlog - bydd gwerth teg yr atebolrwydd benthycyca'n lleihau;
- buddsoddiadau ar gyfraddau newidiol - bydd incwm y llog i'w gredydu i'r Cyfrif Incwm a Gwariant yn cynyddu;
- buddsoddiadau ar gyfraddau sefydlog - bydd gwerth teg yr asedau'n lleihau.

Nid yw benthyciadau'n cael eu cario am werth teg ar y Fantolen, fel na fyddai enillion a cholledion enwol ar fenthyciadau cyfradd sefydlog yn effeithio ar y Cyfrif Incwm a Gwariant neu STRGL. Fodd bynnag, bydd newidiadau yn y llog taladwy a derbyniadwy ar fenthyciadau a buddsoddiadau cyfradd newidiol yn cael eu cario i'r Cyfrif Incwm a Gwariant, ac yn effeithio ar Weddillion Cronfa'r Cyngor / HRA.

Bydd symudiadau yng ngwerth teg buddsoddiadau cyfradd sefydlog yn cael eu hadlewyrchu yn y STRGL, oni bai y dynodwyd y buddsoddiadau fel gwerth teg trwy'r Cyfrif Incwm a Gwariant.

33. Offerynnau ariannol parhad

Mae gan y Cyngor nifer o strategaethau at reoli risg cyfraddau llog. Mae Strategaeth Flynyddol Rheoli'r Drysorfa'n tynnu ynghyd dangosyddion darbodus y Cyngor a gweithrediadau disgwylidig y drysorfa, gan gynnwys disgwylid o symudiad cyfraddau llog. O'r Strategaeth hon, caiff dangosydd darbodus ei bennu sy'n rhoi terfynau uchaf ac isaf ar amlygrwydd i gyfraddau llog sefydlog a newidiol. Bydd tîm y drysorfa'n cadw golwg ar ragolygon cyfraddau llog y farchnad ac yn addasu'r amlygrwydd yn briodol o fewn y flwyddyn. Er enghraifft yn ystod cyfnodau pan fydd cyfraddau llog yn disgyn, a phan fo amgylchiadau economaidd yn ffafrio hynny, gall buddsoddiadau cyfradd sefydlog eu cymryd am gyfnodau hwy, i sicrhau gwell elw hirdymor.

Pe bai cyfraddau llog wedi bod 1% yn uwch, gyda holl newidynnau eraill yn cael eu dal yn cyson yr effaith ariannol fyddai:

	£'000
Cynnydd mewn llog taladwy ar fenthyciadau cyfradd newidiol	0
Cynnydd mewn llog derbyniadwy ar fuddsoddiadau cyfradd newidiol	(74)
Cynnydd yng Ngrant y Llywodraeth derbyniadwy am gostau cyllido	0
Yr effaith ar y Cyfrif Incwm a Gwariant	(74)
Cyfran o'r effaith drwyddi draw i'w debydu / chredydu i'r HRA	0
Gostyngiad yn ngwerth teg asedau buddsoddi cyfradd log sefydlog	0
Gostyngiad yng ngwerth teg ymrwymadau benthyciadau cyfradd sefydlog (dim effaith ar y Cyfrif I&E neu STRGL)	24,237

Byddai effaith gostyngiad o 1% mewn cyfraddau llog yn fras fel yr uchod, ond gyda'r symudiadau o chwith.

Risg prisiau

Nid yw'r Cyngor yn buddsoddi'n gyffredinol mewn cyfranddaliadau ecwiti.

Risg y Farchnad Cyfnewid Tramor

Nid oes gan y Cyngor asedau na dyledion ariannol mewn arian tramor ac, felly, nid yw'n agored i golled yn deillio o symudiadau mewn cyfraddau cyfnewid.

34. Trafodion Perthnasol i Fudd-daliadau Ymddeol

Fel rhan o delerau ac amodau cyflogi ei swyddogion a chyflogeion eraill, mae'r Cyngor yn cynnig budd-daliadau ymddeol. Er na fydd y budd-daliadau hyn yn daladwy mewn gwirionedd nes bydd y cyflogeion yn ymddeol, mae'r Cyngor yn ymrwymo i wneud y taliadau sydd angen eu datgelu pan fydd Cyflogeion yn ennill eu hawl yn y dyfodol. Mae'r Cyngor yn cyfranogi yng Nghynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (LGPS), Cronfa Bensiynau Clwyd yn benodol, sy'n cael ei gweinyddu ar ran y Cyngor gan Gyngor Sir y Fflint. Mae hwn yn gynllun wedi'i gyllido, sy'n golygu bod y Cyngor a'r cyflogeion yn gwneud cyfraniadau i'r gronfa, a gyfrifwyd fel ag i fantoli'r ymrwymadau pensiynau Gyda'r asedau buddsoddi.

Dan SORP 2008 mae'r Cyngor wedi mabwysiadu'r newid i FRS17, Budd-daliadau Ymddeol. O ganlyniad, mae gwarannau a ddyfynnir sy'n cael eu dal fel asedau yn y cynllun pensiwn buddiant diffiniedig bellach am bris cynnig yn hytrach na gwerth canolog y farchnad. Effaith y newid hwn yw yr ailddatganwyd gwerth buddiannau'r cynllun ar 31 Mawrth 2008 o £279,948k i £279,673k, sy'n ostyngiad o £275k, yn arwain at gynnydd yn y diffyg pensiwn o £275k (31 Mawrth 2007: cynnydd o £283k). Ni effeithiwyd ar weddillion presennol a'r flwyddyn cynt yng Nghronfa'r Cyngor / HRA oherwydd y newid hwn.

Mae cost budd-daliadau ymddeol i'w gweld yng Nghost Glir Gwasanaethau pan fydd y cyflogeion yn eu hennill, yn hytrach na phan gaiff y budd-daliadau eu talu maes o law fel pensiynau. Fodd bynnag, seiliwyd yr hyn sydd i'w godi ar dreth y cyngor ar gyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy yn y flwyddyn. Felly, caiff gwir gost budd-daliadau ymddeol eu gwyrddroi allan yng Ngweddill Datganiad Symudiad yng Nghronfa'r Cyngor. Gwnaed y trafodion canlynol yng Ngweddill y Cyfrif I&E a Datganiad Symudiad yng Nghronfa'r Cyngor yn ystod y flwyddyn:

2007/08 Ailddatganwyd £'000		2008/09		
		Cronfa'r Cyngor £'000	HRA £'000	Cyfanswm £'000
	Cyfrif Incwm a Gwariant			
	<i>Cost Glir Gwasanaethau:</i>			
10,006	Costau gwasanaeth presennol	10,977	1,300	12,277
3,757	Costau gwasanaeth y gorffennol	9	0	9
1	Colled cwtogi	0	17	17
	<i>Gwariant Gweithredu Clir:</i>			
22,472	Cost llogau	24,271	2,769	27,040
(19,086)	Elw disgwylidig ar asedau yn y cynllun	(17,091)	(2,024)	(19,115)
17,150	<i>Cost glir ar y Cyfrif Incwm a Gwariant</i>	18,166	2,062	20,228
	Datganiad Symudiad yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor			
(17,150)	Gwrthdroad taliadau clir a wnaed ar gyfer budd-daliadau ymddeol yn unol â FRS17	(18,166)	(2,062)	(20,228)
16,654	Cyfraniadau'r cyflogwr taladwy i gynllun Cronfa Bensiynau Clwyd	16,829	1,716	18,545

34. Trafodion Cysylltiedig â Budd-daliadau Ymddeol parhad

Yn ogystal â'r enillion a cholledion cydnabyddedig sydd yn y Cyfrif I&E, cynhwyswyd enillion actiwaraidd o £8,868k (colled o £28,242k yn 2007/08 fel yr ailadroddwyd) yn Natganiad Cyfanswm Enillion a Cholledion Cydnabyddedig. Swm cronnus yr enillion actiwaraidd cydnabyddedig yn | Natganiad Cyfanswm Cydnabyddedig Enillion a Cholledion yw £34.4m

35. Asedau a Dyledion mewn cysylltiad â budd-daliadau ymddeol

Cysoniad o werth presennol ymrwymadau'r cynllun:

	2007/08	2008/09
	Ailddatganwyd	£'000
	£'000	£'000
1 Ebrill	(417,196)	(442,910)
Cost Gwasanaeth Presennol	(10,006)	(12,277)
Cost llogau	(22,472)	(27,040)
Cyfraniadau cyflogeion	(3,817)	(4,424)
(Colled) / ennill actiwaraidd	(987)	94,483
Budd-daliadau a dalwyd	15,326	15,147
Costau gwasanaethu'r gorffennol	(3,757)	(9)
Cwtogiadau	(1)	(17)
31 Mawrth	<u>(442,910)</u>	<u>(377,047)</u>

Cysoniad o werth teg buddiannau'r cynllun:

	2007/08	2008/09
	Ailddatganwyd	£'000
	£'000	£'000
1 Ebrill	282,697	279,673
Cyfradd adennill ddisgwyliedig	19,086	19,115
Colled actiwaraidd	(27,255)	(85,616)
Cyfraniadau'r cyflogwr	16,654	18,545
Cyfraniadau cyflogeion	3,817	4,424
Budd-daliadau a dalwyd	(15,326)	(15,147)
31 Mawrth	<u>279,673</u>	<u>220,994</u>

Caiff yr elw disgwyliedig ar asedau'r cynllun eu penderfynu trwy ystyried yr elw disgwyliedig sydd ar gael ar yr asedau sydd wrth wraidd y polisi buddsoddi cyfredol. Seiliwyd elw disgwyliedig o fuddsoddiadau llog sefydlog ar elw adbrynu crynswth ar ddyddiad y Fantolen. Mae elw disgwyliedig ar fuddsoddiadau ecwiti'n adlewyrchu gwir gyfraddau adennill hirdymor a welwyd yn y marchnadoedd priodol.

Y gwir elw o asedau'r cynllun yn y flwyddyn oedd colled o £66,501k (2007/08: £2,711k)

NODIADAU AR Y DATGANIADAU ARIANNOL CREIDDIOL

35. Asedau a Dyledion mewn cysylltiad â budd-daliadau ymddeol (parhad)

Hanes y Cynllun

	2004/05 £'000	2005/06 £'000	2006/07 Fel yr ailadroddwyd £'000	2007/08 Fel yr ailadroddwy £'000	2008/09 £'000
Gwerth presennol dyledion:	(358,727)	(414,159)	(417,196)	(442,910)	(377,047)
Gwerth teg asedau	203,356	261,251	282,697	279,673	220,994
Gwarged / (diffyg) yn y cynllun	<u>(155,371)</u>	<u>(152,908)</u>	<u>(134,499)</u>	<u>(163,237)</u>	<u>(156,053)</u>

Mae'r Cyngor wedi dewis peidio ag ailadrodd gwerth teg asedau'r cynllun ar gyfer 2004/05 a 2005/06 fel y caniateir gan FRS17 (fel y newidiwyd). Mae'r dyledion yn dangos yr ymrwymadau sylfaenol sydd gan y Cyngor yn y pen draw i dalu budd-daliadau ymddeol. Mae gan yr atebolrwydd llawn o £156m effaith sylweddol ar werth clir y Cyngor fel y cofnodwyd ar y Fantolen, gan beri gweddill at ei gilydd o £352m. Fodd bynnag, mae trefniadau statudol ar gyfer cyllido'r diffyg yn golygu fod sefyllfa ariannol y Cyngor yn dal yn iach. Bydd y diffyg yn y cynllun yn cael ei unioni trwy gyfraniadau uwch dros weddill bywyd gwaith cyflogaion, fel yr aseswyd gan actiwari'r cynllun. Cyfanswm cyfraniadau disgwylidig y Cyngor i Gronfa Bensiynau Clwyd yn y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2010 yw £17.1m.

Sail Amcangyfrif Asedau a Dyledion

Aseswyd dyledion ar sail actiwaraid gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedau, amcangyfrif o'r pensiynau fydd yn daladwy yn y blynyddoedd a ddaw, sy'n dibynnu ar dybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaeth, cyflogau ac ati. Aseswyd rhwymedigaethau Cronfa Bensiynau Clwyd gan Mercer Human Resource Consulting, cwmni actiwariaid annibynnol, gydag amcangyfrifon y Gronfa'n seiliedig ar y prisiad diweddaraf o'r cynllun, fel yr oedd ar 31 Mawrth 2007.

Y prif dybiaethau a ddefnyddiwyd gan yr actiwari oedd:

	<u>2007/08</u>	<u>2008/09</u>
Cyfradd adennill hirdymor disgwylidig ar asedau yn y cynllun:		
Buddsoddiadau ecwiti	7.5%	7.5%
Bondiau	6.1%	6.0%
Arall	7.0%	7.2%
Tybiaethau marwoldeb:		
Hirhoedledd pensiynwyr presennol yn 65:		
Dynion	21.10	21.20
Merched	24.00	24.00
Hirhoedledd pensiynwyr y dyfodol yn 65:		
Dynion	22.20	22.20
Merched	25.00	25.00
Graddfa chwyddiant	3.60%	3.30%
Graddfa cynnydd mewn cyflogau	4.85%	4.55%
Graddfa cynnydd mewn pensiynau	3.60%	3.30%
Graddfa ar gyfer lleihau ymrwymadau'r cynllun	6.10%	7.10%
Manteisio ar ddewis i drosi pensiwn blynyddol yn gyfandaliad ymddeol	50%	50%

35. Asedau a Dyledion mewn cysylltiad â budd-daliadau ymddeol (parhad)

Hanes profiad enillion a cholledion

	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
	%	%	Fel yr ailddatganwyd %	Fel yr ailddatganw %	%
Gwahaniaethau rhwng yr elw disgwyliedig a gwir elw ar asedau	3.20	15.00	0.10	(9.70)	(38.70)
Profiad enillion a cholledion rhwymedigaethau	(0.60)	2.10	0.00	(3.30)	0.00

36. Cynlluniau Cyfraniad Diffiniedig

Mae athrawon yng nghyflogaeth y Cyngor yn aelodau o Gynllun Pensiynau Athrawon, sy'n cael ei weinyddu gan Capita Teachers' Pension. Mae'n rhoi budd-daliadau diffiniedig i athrawon ar wrth iddynt ymddeol, ac mae'r Cyngor yn cyfrannu at y costau trwy wneud cyfraniadau seiliedig ar ganran cyflogau pensiynadwy'r aelodau.

Yn 2008/09, talodd y Cyngor £5.2m i Capita Teachers' Pensions o ran budd-daliadau ymddeol athrawon, yn cynrychioli 14.1% o gyflog pensiynadwy. Y ffigurau ar gyfer 2007/08 oedd £5.1m a 14.1%. Yn ogystal, gwnaed taliadau o £0.29m o ran costau blynyddoedd ychwanegol, dewis cronedig a straen ar y gronfa bensiwn i Capita (£0.53m yn 2007/08). Nid oedd unrhyw gyfraniadau ar ôl i'w talu ar ddiwedd y flwyddyn.

Mae Cynllun Pensiynau Athrawon yn gynllun buddiant diffiniedig. Er bod y cynllun heb gronfa, bydd Pensiynau Athrawon yn defnyddio cronfa dybiannol fel sail i gyfrifo cyfradd cyfraniad y cyflogwr i'w thalu gan y Cyngor. Fodd bynnag, nid oes modd i'r Cyngor nodi cyfran o'r rhwymedigaethau sylfaenol yn y cynllun sydd i'w briodoli i'w gyflogeion ei hun at ddiben y Datganiad Cyfrifon hwn. Felly, caiff ei gyfrif fel petai'n gynllun cyfraniad diffiniedig. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gostau unrhyw fanteision ychwanegol i'w dyfarnu wrth ymddeol yn gynnar oddi allan i delerau cynllun yr athrawon. Caiff y budd-daliadau hyn eu cronni'n llawn yn y rhwymedigaeth bensiynau.

37. Rhwymedigaethau Amodol

a) Yn 1997, llofnododd cyflogeion llywodraeth leol a'r undebau llafur perthnasol y "Cytundeb Statws Unigol". Roedd y cytundeb yn ymrwymo awdurdodau i wneud adolygiadau cyflog cyfartal a sefydlu strwythurau cyflog anwahaniaethol, yn rhoi sylw i'r ffaith y cyflogwyd cyflogeion llywodraeth leol ar delerau ac amodau gwahanol. Sefydlwyd darpariaeth gochelgar ar gyfer effaith debygol y cytundeb hwn.

b) Mae'r Cyngor wedi derbyn hawliad am iawndal yn unol â pharagraff 13 o Atodlen 14 i Ddeddf yr Amgylchedd 1995 oddi wrth weithredwyr Chwarel yr Hafod. Mae'r hawliad am £5.66m ac mae'n deillio o benderfyniad y Pwyllgor Cynllunio ar 4 Medi 2006 i bennu amodau diwygiedig ar y caniatâd cynllunio i dynnu mwynau ar y safle dan yr enw Adolygiad o Hen Ganiatâd Cynllunio Mwynau (ROMP) yn unol â'i ddyletswydd statudol yn dilyn dynodi rhan o'r safle fel Ardal Gadwraeth Arbennig (ACA). Effaith y ROMP yw cyfyngu ar hawliau gweithio yn yr ACA. Mae disgwyl i'r hawliwr ddangos haeddiannau'r hawliad, a maint yr iawndal, ac mae'r Cyngor wedi cael gwasanaethau cynghorwyr cyfreithiol arbenigol a phriswyr mwynau arbenigol i gynghori ar yr hawliad. Erbyn hyn cyfeiriwyd y mater at y Tribiwnlys Tiroedd ac fe drefnwyd adolygiad cyn treial ar gyfer 9 Gorffennaf 2009, pryd y bydd cyfarwyddiadau'n cael eu gwneud. Mae'r hawliad presennol yn berthnasol yn unig i'r ROMP a'r disgwyl yw y bydd hawliad ychwanegol yn cael ei wneud o ran newid caniatâd cynllunio am waith tirlenwi ar y safle, a gyfyngwyd yn yr un modd. Mae'r cyfnod ar gyfer cyflwyno'r ail hawliad yn dal mewn grym, ac ni fydd yn dod i ben cyn deuddeg mis ar ôl penderfyniad Gweinidogion Cymru i gadarnhau, neu wrthod, Gorchymyn Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam (Newid Caniatâd Cynllunio) (Pwll Clai Hafod, Johnstown) 2007 a Gorchymyn Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam (Newid Caniatâd Cynllunio) (Pwll Clai Hafod, Johnstown) (Rhif 2) 2007 yn dilyn yr ymchwiliad cyhoeddus a gynhaliwyd ym mis Mawrth 2009.

NODIADAU AR Y DATGANIADAU ARIANNOL CREIDDIOL

38. Symudiadau yng Nghronfeydd Cyllid

	Nodyn	Gweddill a		Gweddill ar 31/03/2009 £'000	Diben y Gronfa
		Ailddatganwyd 31/03/2008 £'000	Symudiad am y Flwyddyn £'000		
Cronfa Ailbriso	39	12,214	10,405	22,619	Storfa enillion wrth adbriso asedau sefydlog gwerthiannau heb eu gwireddu
Cyfrif Addasu Cyfalaf	40	467,572	(13,162)	454,410	Storfa adnoddau cyfalaf a neilltuwyd i ar gyfer gwariant a fu
Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol	43	(3,039)	220	(2,819)	Cyfrif cydbwysu i ddarparu ar gyfer gwahaniaethau mewn gofynion statudol ac arferion cyfrifyddu priodol ar gyfer benthyciadau a buddsoddiadau
Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiadwy	44	11,777	661	12,438	Derbyniadau gwerthu asedau sefydlog ar gael ar gyfer buddsoddi cyfalaf yn y dyfodol
Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	45	170	(43)	127	gwelwch nodyn 45
Pensiynau Wrth Gefn		(163,237)	7,184	(156,053)	Cyfrif cydbwysu i ganiatáu cynnwys atebolrwydd pensiynau yn y Fantolen
Cyfrif Ôl-gyflogau Cyflogau Anghyfartal		(5,600)	0	(5,600)	Cyfrif cydbwysu i ddarparu ar gyfer atebolrwydd ôl-gyflogau all godi
Gweddill Cronfa'r Cyngor		7,197	(245)	6,952	Adnoddau ar gael i dalu costau cynnal y dyfodol ar gyfer gwasanaethau heblaw tai
Gweddillion Ysgolion		3,070	(1,095)	1,975	Adnoddau ar gael i dalu costau cynnal ysgolion yn y dyfodol
Y Cyfrif Cyllid Tai		4,097	(850)	3,247	Adnoddau ar gael i dalu costau cynnal tai'r cyngor yn y dyfodol
Adnoddau wrth gefn a glustnodwyd	41	17,242	(2,708)	14,534	
Cyfanswm		351,463	367	351,830	

39. Cronfa Ailbrisió

Mae'r Gronfa Ailbrisió'n cofnodi'r enillion sydd wedi cronni ar yr asedau sefydlog yn nwylo'r Cyngor yn deillio o gynnydd yn eu gwerth (i'r graddau na chollwyd yr enillion hyn oherwydd symudiadau dilynol yn eu gwerth i lawr).

<u>2007/08</u> <u>£'000</u>		<u>2008/09</u> <u>£'000</u>
0	Swm Agoriadol	12,214
12,874	Enillion ar adbrisió asedau sefydlog	10,612
(660)	Trosglwyddiad i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf	(207)
<u>12,214</u>	Swm wrth Gau	<u>22,619</u>

Mae'r trosglwyddiad i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn cynrychioli swm hafal i'r gwahaniaeth rhwng y dibrisiad gwerth presennol a godwyd ar asedau a'r dibrisiad a fyddai wedi cael ei godi ar sail eu cost hanesyddol.

40. Cyfrif Addasu Cyfalaf

Mae'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn cynnwys symiau sy'n cael eu rhoi o'r neilltu o dderbyniadau cyfalaf ar gyfer ad-dalu dyledion, a'r symiau sy'n cael eu defnyddio ar gyfer gwariant cyfalaf.

Mae hefyd yn cynnwys y gwahaniaeth rhwng symiau a ddarparwyd ar gyfer dibrisiad ac amhariad asedau a'r hyn sy'n gorfod cael ei godi ar gyllid i ad-dalu dyled, a hefyd cost hanesyddol asedau Wedi'i dibrisio ar adeg gwaredu.

<u>2007/08</u> <u>Ailddatganwyd</u> <u>£'000</u>		<u>2008/09</u> <u>£'000</u>
480,220	Swm Agoriadol	467,572
(4,506)	Symiau a ddiddymwyd oddi ar weddillion asedau sefydlog am waredu	(995)
660	Trosglwyddiad o'r Gronfa Ailbrisió	207
2,734	Derbyniadau cyfalaf a neilltuwyd	401
1,052	Codi cyfalaf - derbyniadau cyfalaf	447
0	Arall - ad-dalu benthyciadau i gyrrff gwirfoddol	(7)
	Trosglwyddiadau o Symudiad yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor:	
(24,104)	Dibrisiad, amhariad ac amorteiddiad asedau sefydlog	(26,897)
2,132	Amorteiddiad grantiau gohiriedig y llywodraeth	1,682
695	Amorteiddiad grantiau i gyllido gwariant cyfalaf annyrchafedig	1,896
(860)	Gwariant cyllidol a gyllidwyd o gyfalaf trwy statud	(419)
4,230	Cyfraniad cyllid at godi cyfalaf	5,173
5,319	Isafswm darpariaeth refeniw	5,350
<u>467,572</u>	Swm wrth Gau	<u>454,410</u>

NODIADAU AR Y DATGANIADAU ARIANNOL CREIDDIOL

41. Adnoddau wrth Gefn a Glustnodwyd

Neilltuwyd adnoddau wrth gefn a glustnodwyd ar gyfer gweithgareddau penodol. Y canlynol yw manylion adnoddau wrth gefn y Cyngor:

	31/03/2008 £'000	Symudiad am y flwyddyn £'000	31/03/2009 £'000
	<u>£'000</u>	<u>£'000</u>	<u>£'000</u>
Adnoddau wrth gefn Gwasanaethau	2,131	(987)	1,144
Adnoddau wrth gefn Ymrwymadau Cyfreithiol	91	211	302
Adnoddau wrth gefn cynnal yn y gaeaf	257	(190)	67
Adnoddau wrth gefn ITEC	1,126	(66)	1,060
Adnoddau wrth gefn Adfywiad y Waun	37	(9)	28
Adnoddau wrth gefn Buddsoddi I Gynilo	134	(13)	121
Adnoddau wrth gefn Sefydlogi Incwm	202	(100)	102
Adnoddau wrth gefn y Cynllun Datblygu Lleol	330	(83)	247
Adnoddau wrth gefn Ymddeoliad Cynnar	186	(57)	129
Adnoddau wrth gefn Yswiriant	1,452	433	1,885
Adnoddau wrth gefn Strategaeth Wastraff	139	0	139
Strategaeth Datblygu Economaidd	53	(4)	49
Gogledd Gororau Cymru	81	(23)	58
Pont Ddŵr Pontcysyllte	50	(4)	46
Adnoddau wrth gefn Ymddygiad Gwrthgymdeithas	227	(105)	122
Cyllid Cyfatebol Urban II	281	(75)	206
Adnoddau wrth gefn yr Undeb Credyd	14	(14)	0
Cefnogi Pobl	684	0	684
Datblygu TG	316	(260)	56
Parcio wedi'i Ddad-droseddoli	165	0	165
Adolygiad Cyflogau	5,533	0	5,533
Adnoddau wrth gefn Pensiwn Diffoddwyr Tân	193	(193)	0
Ad-drefnu Ysgolion Cynradd	100	(100)	0
Adnoddau wrth gefn Adeiladau Ysgolion Uwchradd	1,000	0	1,000
Adnoddau wrth gefn Cyfnewid Offer yr Amlogsga	40	44	84
Mynediad Cwsmeriaid	577	(162)	415
Amrywiol	125	(20)	105
Adnoddau wrth gefn Ad-drefnu Tai	150	(150)	0
Gwaith trwsio tai	1,568	(781)	787
	<u>17,242</u>	<u>(2,708)</u>	<u>14,534</u>

42. Dadansoddiad o asedau clir a ddefnyddiwyd

Ailddatganwyd		2008/09 £'000
2007/08 £'000		<u>£'000</u>
294,165	HRA	285,957
57,298	Cronfa'r Cyngor	65,873
<u>351,463</u>		<u>351,830</u>

NODIADAU AR Y DATGANIADAU ARIANNOL CREIDDIOL

43. Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol

Mae'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn darparu peirianwaith cydbwysu rhwng y gwahanol gyfraddau y mae enillion a cholledion, fel premiymau a gostyngiadau ar ad-dalu dyled yn gynnar, yn cael eu cydnabod dan SORP ac sy'n ofynnol eu talu o Gronfa'r Cyngor / HRA trwy statud.

31/03/2008 £'000		31/03/2009 £'000
0	Swm Agoriadol	(3,039)
(3,657)	Addasiad yn dilyn ailddatganiad o symiau agoriadol ar 1 Ebrill 2007 oherwydd newid mewn polisi cyfrifyddu perthynol i offerynnau ariannol	0
	Trosglwyddiadau o Symudiad yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor / HRA:	
618	Swm y gwahaniaeth rhwng costau cyllid a gyfrifwyd yn unol â SORP a chostau cyllid a gyfrifwyd yn unol â gofynion statudol	220
<u>(3,039)</u>	Swm wrth Gau	<u>(2,819)</u>

44. Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiadwy wrth Gefn

31/03/2008 £'000		31/03/2009 £'000
11,002	Swm Agoriadol	11,777
4,506	Derbyniadau o warediadau asedau sefydlog yn y flwyddyn	994
0	Incwm cyllid a ddiffiniwyd fel cyfalaf trwy statud	465
55	Trosglwyddiad o dderbyniadau cyfalaf gohiriedig	43
0	Ad-daliad benthyciadau i gyrff gwirfoddol	7
(2,734)	Neilltuo Derbyniadau Cyfalaf	(401)
(1,052)	Symiau a ddefnyddiwyd i gyllido buddsoddiad cyfalaf newydd	(447)
<u>11,777</u>	Swm wrth Gau	<u>12,438</u>

45. Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig

31/03/2008 £'000		31/03/2009 £'000
225	Swm Agoriadol	170
(55)	Trosglwyddiad i dderbyniadau cyfalaf defnyddiadwy	(43)
<u>170</u>	Swm wrth Gau	<u>127</u>

Mae derbyniadau cyfalaf gohiriedig yn cynrychioli'r derbynion gwerthiant gohiriedig o dai cyngor a werthwyd i denantiaid, ac a gyllidwyd trwy roi morgaeisi. Mae'n cydbwysu swm tebyg mewn dyledwyr hirdymor (gwelwch nodyn 22) sef morgaeisi dyledus. Wrth i ad-daliadau morgais gael eu gwneud, bydd derbyniadau cyfalaf gohiriedig yn cael eu gostwng a derbyniadau defnyddiadwy yn dod ar gael.

46. Cronfeydd Ymddiried

Mae'r Cyngor yn gweinyddu nifer o gronfeydd ymddiried cysylltiedig â gwasanaethau penodol. Mae natur y rhain yn amrywiol, ac yn perthyn yn bennaf i gymynroddion a adawyd i'r Cyngor, at ddibenion addysg. Nid yw trafodion y cronfeydd ymddiried hyn yn y Cyfrif I&E na'r Fantolen. Mae crynodeb o drafodion y gronfa ymddiried addysg fel a ganlyn:

2007/08		2008/09
£'000		£'000
137	Swm Agoriadol	143
8	Llog Buddsoddiad	8
(2)	Dyfarniadau i ysgolion	(1)
<u>143</u>	Swm wrth Gau	<u>150</u>

Caiff y swm wrth gau uchod ei gynrychioli gan £4k o fuddsoddiadau allanol a £146k o arian parod.

47. Gofal Cymdeithasol – Cronfeydd Gofal Diogel ac Amwynder

Cyfrifon Gofal Diogel – Mae Adran Gwasanaethau Cymdeithasol Oedolion yn cynnal cyfrifon unigol

Gofal Diogel ar ran defnyddwyr y gwasanaeth sy'n byw yn y gymuned ac sy'n methu ymdrin â'u materion ariannol oherwydd anallu meddyliol. Y Prif Swyddog Gofal Cymdeithasol yw'r apwyntai gyda'r adran Gwaith a Phensiynau dros bob un o ddefnyddwyr y gwasanaeth. Y gweddill ar 31 Mawrth 2009 oedd £1,878k sy'n adlewyrchu faint o arian sy'n cael ei ddal gan y Cyngor ar ran defnyddwyr ei wasanaeth.

Cronfeydd Amwynder – Mae cronfeydd amwynder yn cynrychioli cronfeydd sy'n cael eu dal ar ran

sefydliadau fel canolfannau dydd a chartrefi preswyl. Mae taliadau am eitemau a brynwyd er lles preswylwyr a chleientiaid y sefydliadau hyn a daw'r incwm o roddion ac anrhegion teuluoedd cleientiaid a chymynroddion o ystadau cleientiaid ymadawedig. Y gweddill ar 31 Mawrth 2009 oedd yn £16,526 (£16,458 ar 31 Mawrth 2008).

Nid yw'r trafodion uchod yn yr Cyfrif I&E na'r Fantolen.

48. Dadansoddiad o Weddillion arian parod a chywerthoedd arian parod

	31/03/2008	Symudiad	31/03/2009
	£'000	£'000	£'000
<i>Newid mewn arian parod:</i>			
Arian parod gyda swyddogion cyfrifyddu	84	(5)	79
Arian parod (dyledus)	(3,079)	235	(2,844)
	<u>(2,995)</u>	<u>230</u>	<u>(2,765)</u>
<i>Rheoli adnoddau hylifol:</i>			
Buddsoddiadau hirdymor a ailddosbarthwyd fel rhai byrdymor	10,000	(10,000)	0
Buddsoddiadau byrdymor	36,142	2,227	38,369
	<u>46,142</u>	<u>(7,773)</u>	<u>38,369</u>

Bu cynnydd yn y gweddillion mewn llaw o arian parod a chywerthoedd arian parod gan adlewyrchu'r mewnlif clir o holl weithgareddau.

NODIADAU AR Y DATGANIADAU ARIANNOL CREIDDIOL

49. Dadansoddiad o Newidiadau Cyllido

	31/03/2008 £'000	Symudiad £'000	31/03/2009 £'000
Benthyca Hirdymor (dyledus mewn mwy na blwyddyn):			
Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus	(108,485)	(1,308)	(109,793)
Benthyciadau eraill	(23,800)	0	(23,800)
	<u>(132,285)</u>	<u>(1,308)</u>	<u>(133,593)</u>
Benthyca byrdymor	<u>(262)</u>	<u>83</u>	<u>(179)</u>
Cyfanswm Benthyca	<u>(132,547)</u>	<u>(1,225)</u>	<u>(133,772)</u>

50. Cysoni'r Cyfrif Incwm a Gwariant â Llif Arian Gweithgareddau Cyllidol

2007/08 Ailddatganwyd £'000		2008/09 £'000	£'000
7,965	Diffyg am y flwyddyn yn y Cyfrif I&E		19,113
(6,758)	Llog Clir		(5,242)
(24,104)	Trafodion Heblaw Arian Parod Dibrisiad, amhariad ac amorteiddiad asedau sefydlog	(26,897)	
2,132	Amorteiddiad gohiriedig Grantiau'r Llywodraeth	1,682	
695	Amorteiddiad grantiau'n cyllido gwariant cyfalaf annyrchafedig	1,896	
(860)	Gwariant cyllidol wedi'i gyllido o gyfalaf trwy statud	(419)	
0	Incwm cyllid a ddiffiniwyd fel cyfalaf trwy statud	465	
(496)	Trosglwyddiad i / (o) adnoddau pensiynau wrth gefn	(1,683)	
(166)	Trosglwyddiad (i) / o'r Darpariaethau	314	
1,167	Trosglwyddiad (i) / o'r ddarpariaeth ar gyfer drwgddyledion	(147)	
(8)	(Premiwm) / Gostyngiad wrth ad-drefnu	<u>(9)</u>	(24,798)
	Eitemau ar Sail Croniadau		
(27)	Cynnydd / (Gostyngiad) mewn Stociau	(35)	
563	Cynnydd / (Gostyngiad) mewn Dyledwyr	(41)	
1	Cynnydd / (Gostyngiad) mewn Taliadau ymlaen llaw	751	
(1,830)	(Cynnydd) / Gostyngiad mewn Credydwyr	4,661	
(3)	(Cynnydd) / Gostyngiad mewn Derbyniadau ymlaen llaw	<u>(17)</u>	5,319
<u>(21,729)</u>	Mewnlif arian clir o weithgareddau cyllidol		<u>(5,608)</u>

NODIADAU AR Y DATGANIADAU ARIANNOL CREIDDIOL

51. Grantiau'r Llywodraeth

		2008/09
		£'000
Cyllid		
Llywodraeth Cynulliad Cymru -	Plant ac Addysg	14,220
	Tai (Arall)	4,823
	Cyllid	331
	Gwasanaethau Cymdeithasol Oedolion	2,920
	Cludiant	3,683
	Datblygu Economaidd	859
	Cynllunio	70
	Yr Amgylchedd	2,244
	Diogelu'r Cyhoedd	71
	Hamdden	540
Y Loteri	Addysg a Hamdden	640
Y Swyddfa Gartref	Datblygiad a'r Gwasanaethau Cymdeithasol	217
Y Bwrdd Cyfiawnder Ieuenctid	Y Gwasanaethau Cymdeithasol	454
Grantiau eraill y Llywodraeth	e.e. DCA, Grantiau'r UE, ac ati	1,276
		<hr/>
		32,348
Cyfalaf		
Llywodraeth Cynulliad Cymru -	Grant Cyfalaf Cyffredinol	2,068
	Lwfans Atgyweiriadau Mawr	7,600
	Grant Penodol Ardal Adnewyddu	1,850
	Grant Gwella Adeiladau Ysgolion	1,923
	Cludiant	1,528
	Cronfa Adfywio Lleol / Ffisegol	138
	ERDF / WEFO	179
	Y Blynyddoedd Cynnar	288
	Grant Cynnal Ffyrdd	553
	Arall	2,224
Arall		1,554
		<hr/>
		19,905

CYFRIF INCWM A GWARIANT Y CYFRIF CYLLID TAI

2007/08 £'000		Nodyn	2008/09 £'000	£'000
	Incwm			
(31,726)	Rhenti Anheddau		(32,221)	
(773)	Rhenti eraill		(767)	
(335)	Taliadau am wasanaethau a chyfleusterau		(221)	
(614)	Amorteiddiad Gohiriedig Grantiau'r Llywodraeth		(815)	
(20)	Symiau a gyfarwyddwyd gan y Cynulliad Cenedlaethol	8	0	
(33,468)	Cyfanswm Incwm			(34,024)
	Gwariant			
10,971	Trwsio a Chynnal	4	11,930	
4,459	Goruchwyllo a Rheoli		4,492	
641	Gwasanaethau Arbennig		669	
172	Rhenti, ardrethi, trethi a thaliadau eraill		296	
10,618	Cymhorthdal y Cyfrif Refeniw Tai sy'n daladwy		11,212	
11,779	Dibrisiad ac amhariad asedau sefydlog	7	11,965	
10	Costau Rheoli Dyledion		11	
84	Cynnydd yn narpariaeth drwgddyledion	3	67	
38,734	Cyfanswm Gwariant			40,642
5,266	Cost glir Gwasanaethau HRA fesul Cyfrif Incwm a Gwariant yr Awdurdod			6,618
8	Cyfran HRA o symiau eraill sydd yn rhan o Gost Glir Gwasanaethau'r awdurdod cyfan ond heb eu clustnodi i wasanaethau penodol	9		17
5,274	Cost Glir Gwasanaethau HRA			6,635
40	Colled ar werthu asedau sefydlog HRA / Costau gweinyddol			20
1,136	Llog taladwy a chostau tebyg			1,015
(336)	Llog ac incwm o fuddsoddiad			(202)
297	Cost llogau pensiwn ac elw disgwylidig ar asedau pensiwn	9		744
6,411	Diffyg am y flwyddyn ar wasanaethau HRA			8,212

NODIADAU AR DDATGANIADAU'R CYFRIF CYLLID TAI

1. Y Stoc Dai

Roedd cyfanswm stoc dai'r Fwrdeistref Sirol fel a ganlyn:-

Fel yr oedd ar 31/03/08		Fel yr oedd ar 31/03/09
7,131	Tai	7,128
1,063	Tai unllawr	1,063
2,693	Fflatiau	2,696
651	Unedau dan reolaeth Warden	651
11,538		11,538

2. Ôl-ddyledion Rhent

Cyfanswm ôl-ddyledion rhent ar 31 Mawrth 2009 oedd £967k. Y ffigur cyfatebol ar 31 Mawrth 2008 oedd £1,014k.

3. Darpariaeth ar gyfer Drwgddyledion

Cynyddwyd y ddarpariaeth ar gyfer drwgddyledion trwy godi 67k ar y cyfrif I&E yn 2008/09 i roi gweddill o £689k ar ddiwedd y flwyddyn.

4. Cyfrif Gwaith Trwsio Tai

Roedd symudiad ar y Cyfrif Gwaith Trwsio Tai fel a ganlyn:-

2007/08 £'000		2008/09 £'000
11,025	Gwariant ar waith trwsio a chynnal	12,040
(54)	Llai: Incwm	(110)
10,971	Cost glir y gwaith trwsio a chynnal	11,930
10,607	Cyfraniad o HRA	11,149
364	Diffyg am y flwyddyn	781
(1,932)	Gweddill a ddygwyd ymlaen	(1,568)
(1,568)	Gweddill i'w ddwyn ymlaen	(787)

NODIADAU AR DDATGANIADAU'R CYFRIF CYLLID TAI

5. Datganiad Codi Cyfalaf

Crynodeb o gyfanswm gwariant cyfalaf o fewn yr HRA yn ystod y flwyddyn gyda ffynonellau cyllid.

2007/08		2008/09	
Cyfanswm £'000		Anheddau £'000	Eiddo Arall £'000
		Cyfanswm Buddsoddiad Cyfalaf £'000	
12,835	Gwariant yn y flwyddyn	11,556	1,217
Ariannwyd gan:-			
877	Derbyniadau Cyfalaf	442	0
7,600	Lwfans Atgyweiriadau Mawr	7,600	0
358	Grantiau a Chyfraniadau Cyfalafol eraill	31	0
4,000	Gwariant Cyfalaf a godwyd ar Gyllid	3,483	1,217
12,835		11,556	1,217

6. Datganiad Derbyniadau Cyfalaf

Crynodeb o gyfanswm Derbyniadau Cyfalaf HRA a gafwyd yn ystod y flwyddyn.

Cyfanswm 2007/08 £'000		Cyfanswm 2008/09 £'000
3,574	Gwerthu Tai cyngor	426
78	Gwerthu Tai cyngor - Ad-dalwyd Gostyngiad	70
56	Ad-daliad Morgeisi	43
0	Gwerthu Tir	78
0	Gwerthu Eiddo arall	0
3,708		617

7. Dibrisiad ac amhariad asedau sefydlog

2007/08 £'000		Dibrisiad £'000	Amhariad £'000	2008/09 £'000
Asedau gweithredol				
11,163	Anheddau	8,493	2,767	11,260
560	Tir ac adeiladau eraill	451	211	662
56	Cerbydau, cyfarpar ac offer	43	0	43
11,779		8,987	2,978	11,965

Nid yw'r costau dibrisiad ac amhariad o ran asedau HRA yn cael eu codi mewn gwirionedd ar Weddill yr HRA. Cânt eu gwyrddroi allan yn Natganiad Symudiad Gweddill yr HRA, gyda'r tâl dibrisiad yn cael ei ddisodli gydag Isafswm Darpariaeth Refeniw (MRP) yr HRA i dalu dyledion credyd, yn ôl gofynion Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifon) (Cymru) 2003. Caiff MRP ei gyfrifo trwy gyfeirio at ddyledrwydd yr HRA at ei gilydd.

8. Symiau a Gyfarwyddwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru

Nid oedd unrhyw ddidyniadau o'r cymhorthdal ad-daliad rhent gan yr Adran Gwaith a Phensiynau (DWP) yn 2008-09, gan fod rhenti'r Cyngor o fewn terfyn rhenti'r DWP.

9. Trafodion Cysylltiedig â Budd-daliadau Ymddeol

Cymhwyswyd y polisi ar gyfrif am gostau pensiynau i'r HRA (gwelwch nodyn 34 i'r Datganiadau Ariannol Creiddiol).

Caiff cost budd-daliadau ymddeol eu nodi yng Nghost Glir Gwasanaethau pan fydd cyflogwyr yn eu hennill, yn hytrach na phan fydd y budd-daliadau'n cael eu talu fel pensiynau maes o law. Fodd bynnag, seiliwyd yr hyn sydd i'w godi ar yr HRA ar gyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy yn y flwyddyn. Felly caiff gwir gostau budd-daliadau ymddeol eu gwyrddroi allan yn natganiad Symudiad yng Ngweddill yr HRA.

Gwnaed y trafodion canlynol yn y Cyfrif Incwm a Gwariant a Datganiad Symudiad yng Ngweddill yr HRA yn ystod y flwyddyn:

<u>2007/08</u> <u>£'000</u>		<u>2008/09</u> <u>£'000</u>
	Cyfrif Incwm a Gwariant	
	<i>Cost Glir Gwasanaethau:</i>	
1,115	Costau Gwasanaethau Presennol	1,300
0	Costau Gwasanaethu'r Gorffennol	17
	<i>Gwariant Gweithredu Clir:</i>	
2,426	Cost llogau ar atebolrwydd pensiwn crynswth	2,769
(2,129)	Elw disgwylidig ar asedau pensiwn crynswth	(2,024)
<u>1,412</u>	<i>Yr hyn a godwyd yn glir ar y Cyfrif Incwm a Gwariant</i>	<u>2,062</u>
	Datganiad Symudiad yng Ngweddill yr HRA	
(1,412)	Gwrthdroad taliadau clir a wnaed ar gyfer budd-daliadau ymddeol yn unol â FRS17	(2,062)
<u><u>1,568</u></u>	Cyfraniadau'r cyflogwr taladwy i Gynllun Cronfa Bensiynau Clwyd	<u><u>1,716</u></u>

ADRODDIAD YR ARCHWILYDD ANNIBYNNOL I GYNGOR BWRDEISTREF SIROL WRECSAM

Rwyf wedi archwilio datganiadau cyfrifyddu a nodiadau cysylltiedig Cyngor Bwrdeistref Sirol Wreccsam am y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2009 dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004. Datganiadau cyfrifyddu Cyngor Bwrdeistref Sirol Wreccsam yw'r Cyfrif Incwm a Gwariant, Datganiad Symudiad yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor, Datganiad Cyfanswm Enillion a Cholledion Cydnabyddedig, Mantolen, Datganiad Llif Arian, Cyfrif Incwm a Gwariant y Cyfrif Cyllid Tai a Datganiad Symudiad yng Ngweddill y Cyfrif Cyllid Tai. Paratowyd y datganiadau cyfrifyddu dan y polisïau cyfrifyddu yn y Datganiad Polisïau Cyfrifyddu.

Gwneir yr adroddiad hwn yn unig i Gyngor Bwrdeistref Sirol Wreccsam yn unol â Rhan 2 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 ac nid at unrhyw ddiben arall, yn ôl paragraff 46 o *Ddatganiad cyfrifoldebau'r archwilwyr a benodwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol dros Gymru a'i arolygwyr, a'r cyrff y byddant yn eu harchwilio a'u harolygu (2008)* a baratowyd gan yr Archwilydd Cyffredinol dros Gymru.

Cyfrifoldebau priodol y swyddog ariannol cyfrifol a'r archwilydd annibynnol

Caiff cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol dros baratoi'r datganiad cyfrifon, yn unol â gofynion cyfreithiol a rheoleiddiol perthnasol a'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2008 – Datganiad o'r Arfer a Argymhellir, eu cyflwyno yn y Datganiad o Gyfrifoldebau dros y Datganiad Cyfrifon.

Fy nghyfrifoldeb i yw archwilio'r datganiadau cyfrifyddu a nodiadau cysylltiedig yn unol â gofynion cyfreithiol a rheoleiddiol perthnasol a Safonau Rhyngwladol ar archwilio (y DU ac Iwerddon).

Rwy'n cyflwyno adroddiad i chi o fy marn a yw'r datganiadau cyfrifyddu a nodiadau cysylltiedig yn cyflwyno'n deg, yn unol â gofynion cyfreithiol a rheoleiddiol perthnasol a'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2008 – Datganiad o'r Arfer a Argymhellir, sefyllfa ariannol y corff llywodraeth leol a'i incwm a gwariant am y flwyddyn.

Rwy'n adolygu a yw'r Datganiad Llywodraethu'n adlewyrchu cydymffurfio â 'Cyflawni Llywodraethu Da mewn Llywodraeth Leol: Fframwaith' a gyhoeddwyd gan GIPFA/ SOLACE ym mis Mehefin 2007. Byddaf yn hysbysu os nad yw'n cydymffurfio ag arferion priodol a bennwyd gan GIPFA/SOLACE neu os yw'r datganiad yn gamarweiniol neu anghyson â gwybodaeth arall yr wyf yn ymwybodol ohoni o'm harchwiliad. Nid oes gofyn i mi ystyried, ac ni ystyriais, a yw'r Datganiad Llywodraethu'n cwmpasu holl risgiau a rheolaethau. Nid oes gofyn i mi chwaith ffurfio barn ar effeithiolrwydd gweithdrefnau corfforaethol llywodraethu'r corff llywodraeth leol na'i weithdrefnau risg a rheoli.

Byddaf yn darllen gwybodaeth arall a gyhoeddwyd gyda'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig ac yn ystyried a yw'n cyd-fynd â'r datganiadau cyfrifyddu archwiliedig a'r nodiadau cysylltiedig. Nid yw'r wybodaeth arall hon yn ddim ond y Rhagair Esboniadol. Byddaf yn ystyried y goblygiadau i'm hadroddiad os byddaf yn dod yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau neu anghysonderau sylweddol gyda'r datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig. Nid yw fy nghyfrifoldebau'n ymestyn i unrhyw wybodaeth arall.

Sail barn yr archwiliad

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004, y Cod Arferion Archwilio ac Arolygu a gyhoeddwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol dros Gymru, a Safonau Rhyngwladol ar Archwilio (y DU ac Iwerddon) a gyhoeddwyd gan y Bwrdd Arferion Archwilio. Mae archwiliad yn cynnwys arolwg, ar sail prawf, o dystiolaeth berthnasol i'r symiau a dadleniadau yn y datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig. Mae hefyd yn cynnwys asesiad o'r amcangyfrifon arwyddocaol a dyfarniadau a wnaed gan y corff llywodraeth leol wrth baratoi'r datganiadau cyfrifyddu ac a yw'r polisïau cyfrifyddu'n briodol i amgylchiadau'r corff llywodraeth leol, yn cael eu cymhwyso'n gyson a'u dadlennu'n ddigonol.

Cynlluniais a gwnes fy archwiliad fel ag i gael yr holl wybodaeth ac esboniadau yr ystyriwn yn angenrheidiol er mwyn cael tystiolaeth ddigonol i roi sicrwydd rhesymol bod y datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig yn rhydd o gamddatganiad perthnasol, boed hynny oherwydd twyll neu anghysondeb arall neu gamgymeriad. Wrth ffurfio fy marn cloriannais hefyd ddigonolrwydd at ei gilydd cyflwyno gwybodaeth yn y datganiadau cyfrifyddu a'r nodiadau cysylltiedig.

Barn ar ddatganiadau cyfrifyddu Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam

Yn fy marn i mae'r datganiadau cyfrifyddu a nodiadau cysylltiedig yn cyflwyno'n deg, yn unol â gofynion cyfreithiol a rheoleiddiol perthnasol a'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2008 – Datganiad o'r Arfer a Argymhellir, sefyllfa ariannol Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam fel yr oedd ar 31 Mawrth 2009 a'i incwm a gwariant am y flwyddyn ddaeth i ben bryd hynny.

Casgliad ar drefniadau ar gyfer sicrhau cynildeb, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth ddefnyddio adnoddau

Bydd fy nghasgliad ar drefniadau Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam ar gyfer sicrhau cynildeb, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth ddefnyddio adnoddau am y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2009 yn cael ei hysbysu ar wahân yn y Llythyr Blynyddol cyhoeddedig.

Tystysgrif gwblhau

Tystiaf fy mod wedi gorffen archwilio cyfrifon Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus 2004 a'r Cod Arferion Archwilio ac Arolygu a gyhoeddwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol dros Gymru.

Llofnod:

Dyddiad:

Enw: Anthony Barrett

**Cyfeiriad: Swyddfa Archwilio Cymru
24 Cathedral Road
Caerdydd
CF11 9LJ**

Cyfrifoldeb y Prif Swyddog Systemau Gwybodaeth yw cynhaliaeth a chywirdeb gwefan y Cyngor; nid yw gwaith yr archwilwyr yn cynnwys ystyried y materion hyn ac, o ganlyniad, nid yw'r archwilwyr yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb am unrhyw newidiadau all fod wedi digwydd i'r datganiadau ariannol ers iddynt gael eu cyflwyno gyntaf ar y wefan.

1 Paratowyd y Datganiad hwn yn unol â chyfarwyddyd y Sefydliad Siartredig Cyllid a Chyfrifyddiaeth Cyhoeddus (CIPFA) a Chymdeithas Prif Weithredwyr ac Uwch-reolwyr yr Awdurdodau Lleol (SOLACE), 'Fframwaith Cyflawni Llywodraeth Dda mewn Llywodraeth Leol'. Mae'n cwmpasu elfennau rheolaeth ariannol fewnol sy'n ofynnol yn ôl y 'Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig'.

2 Cwmpas Cyfrifoldeb

- 2.1 Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam (y Cyngor) yn gyfrifol am sicrhau bod ei fusnes yn cael ei gynnal yn unol â'r gyfraith ac i safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu gyda chyfrif priodol amdano, a'i ddefnyddio'n economaidd, yn effeithlon ac effeithiol. Mae dyletswydd ar y Cyngor hefyd dan Ddeddf Llywodraeth Leol 1999 i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaol yn sut mae ei swyddogaethau'n cael eu harfer, gyda golwg ar gyfuniad o gynildeb, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd.
- 2.2 Wrth gyflawni'r cyfrifoldeb cyffredinol hwn, mae'r Cyngor y'n gyfrifol am fod â threfniadau priodol ar gyfer llywodraethu ei faterion, hyrwyddo arfer ei swyddogaethau'n effeithiol a chynnwys trefniadau er rheoli risg.
- 2.3 Mae'r Cyngor wedi cymeradwyo a mabwysiadu cod rheolaeth gorfforaethol, sy'n cyd-fynd ag egwyddorion Fframwaith CIPFA/SOLACE 'Cyflawni Llywodraethu Da mewn Llywodraeth Leol'. Mae Copi o'r cod ar ein gwefan yn www.wrexham.gov.uk/welsh/council_w/documents/code_corporate_governance.htm, neu maent ar gael oddi wrth y Prif Swyddog Cyllid a Pherfformiad. Mae'r datganiad hwn yn egluro sut mae'r Cyngor wedi cydymffurfio â'r cod a hefyd yn ateb gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005.

3 Diben y Fframwaith Llywodraethu

- 3.1 Mae'r fframwaith llywodraethu yn cynnwys y cyfundrefnau a phrosesau, a diwylliant a gwerthoedd, sy'n cyfeirio ac yn rheoli'r awdurdod a'i weithgareddau trwy'r hwn mae'n rhoi cyfrif i'r gymuned, yn ymwneud â hi ac yn ei harwain. Mae'n galluogi i'r awdurdod gadw golwg ar gyflawni ei amcanion strategol ac ystyried a yw'r amcanion hynny wedi arwain at gyflawni gwasanaethau priodol, cost-effeithiol.
- 3.2 Mae cyfundrefn rheolaeth fewnol yn rhan sylweddol o'r fframwaith hwnnw ac fe'i lluniwyd i reoli risg i lefel resymol. Ni all ddileu holl risg o beidio â chyflawni polisïau, nodau ac amcanion ac ni all felly ond rhoi sicrwydd rhesymol ac nid diamod o effeithiolrwydd. Seiliwyd cyfundrefn rheolaeth fewnol ar broses barhaol a luniwyd i nodi a blaenoriaethu'r risgiau i gyflawni polisi, nodau ac amcanion y Cyngor, i fesur tebygolrwydd gwireddu'r risgiau hynny a'r effaith os cânt eu gwireddu, a'u rheoli'n effeithlon, yn effeithiol ac yn gynnil.
- 3.3 Bu'r fframwaith llywodraethu yn weithredol yn y Cyngor am y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2009 a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r datganiad cyfrifon.

4 Y Fframwaith Llywodraethu

Mae elfennau allweddol fframwaith llywodraethu'r Cyngor fel a ganlyn:

- 4.1 Mae'r **Strategaeth Gymunedol** yn cyflwyno gweledigaeth y Bwrdd Gwasanaethau Lleol – partneriaeth o ddarparwyr gwasanaeth cyhoeddus allweddol ym Mwrdeistref Sirol Wrecsam sy'n cynnwys y Cyngor – ar gyfer gwella ansawdd bywyd o ran ffyniant cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol y gymuned gyfan. Mae'r holl sefydliadau partner sy'n aelodau o'r Bwrdd yn cytuno arni.
- 4.2 Mae ymgynghori â rhanddeiliaid y Cyngor o ran penderfynu'r blaenoriaethau sydd eu hangen i wireddu'r weledigaeth yn y Strategaeth Gymunedol, ac mae'r **broes gynllunio gwasanaethau'n** sefydlu ac yn cyfleu'r blaenoriaethau hynny a sut i'w cyflawni. Caiff gwelliannau a thargedau arfaethedig eu cyflwyno yng **Nghynllun y Cyngor** bob blwyddyn.

- 4.3 Mae **Polisi Rheoli Risg** y Cyngor yn gofyn cyfranogiad rhagweithiol pawb sy'n gyfrifol am gynllunio a chyflenwi gwasanaethau wrth nodi, cloriannu a rheoli risgiau sylweddol i flaenoriaethau, gwasanaethau a phrosiectau mawr y Cyngor. Mae hyn yn cynnwys asesiad penodol o'r risgiau hynny sy'n cael eu hystyried yn strategol i flaenoriaethau'r Cyngor. Caiff y risgiau a'r rheolaethau angenrheidiol i'w rheoli eu cofnodi yn y gofrestr risgiau corfforaethol, a chaiff unrhyw welliannau gofynnol i reolaethau eu harolygu er mwyn sicrhau eu gweithredu.
- 4.4 Mae prosesau'n bodoli i sicrhau **defnyddio adnoddau'n gynnil, effeithiol ac effeithlon a sicrhau gwelliant parhaol** yn sut y caiff y swyddogaethau eu harfer. Mae'r rhain yn cynnwys adolygiadau'n fewnol a gan yr archwilyr ac arolygwyr allanol, a chydweithredu â Llywodraeth Cynulliad Cymru yn 'Rhaglen Cymru ar gyfer Gwella' ac mewn cynlluniau cydweithio.
- 4.5 Y Cyfarwyddwyr Strategol sy'n atebol am sicrhau bod Blaenoriaethau'r Cyngor yn cael eu cyflawni, ac mae perfformiad gyferbyn â thargedau allweddol yn cael ei arolygu'n rheolaidd trwy'r **fframwaith rheoli perfformiad** a'i hysbysu'n rheolaidd i'r aelodau.
- 4.6 Er mwyn sicrhau cyflenwi gwasanaethau a chwblhau prosiectau'n llwyddiannus, caiff cefnogaeth ac arweiniad canolog eu darparu o ran **caffael a rheoli prosiectau**.
- 4.7 Mae'r **Cyfansoddiad**, sydd i'w weld ar wefan y Cyngor, yn pennu:
- sut mae'r Cyngor yn gweithredu ac yn gwneud penderfyniadau;
 - y gweithdrefnau sy'n sicrhau bod gwneud penderfyniadau'n agored ac atebol i bobl leol a rhanddeiliaid eraill;
 - swyddogaethau allweddol holl aelodau ac uwch-swyddogion, gan gynnwys cyfrifoldebau arweiniol at ddibenion llywodraethu corfforaethol yr Arweinydd, y Prif Weithredwr ac uwch-swyddogion penodedig eraill;
 - cynllun o bwerau dirprwyedig ar gyfer gwneud penderfyniadau;
 - cyfrifoldebau dros adolygu a chytuno ar drefniadau llywodraethu corfforaethol y Cyngor;
 - trefniadau ar gyfer sicrhau ei fod yn cael ei adolygu a'i ddiweddarau'n rheolaidd;
 - ei godau a phrotocolau cysylltiedig.
- 4.8 **Polisi a gwneud penderfyniadau** – sy'n cael eu hwyluso trwy (i) y Bwrdd Gweithredol, gyda'i gyfarfodydd ar agor i'r cyhoedd heblaw pan fo materion eithriadig neu gydgyfrinachol yn cael eu trafod, a (ii) cynllun dirprwy i bwyllgorau a swyddogion yn ôl y Cyfansoddiad: pump o bwyllgorau craffu'n adolygu ac yn archwilio perfformiad y Bwrdd Gweithredol, pwyllgorau penderfynu a swyddogion ac yn eu dal yn atebol. Mae'r Cyfansoddiad yn ymgorffori proses "Alw i Mewn" i'w Archwilio ar gyfer penderfyniadau a wnaed ond na weithredwyd eto er mwyn ystyried eu priodoldeb.
- 4.9 Oni bai eu bod yn gydgyfrinachol, mae holl adroddiadau a ystyriwyd gan y Cyngor, ei Fwrdd Gweithredol a Phwyllgorau a chofnodion penderfyniadau a wnaed i'w gweld ar wefan y Cyngor.
- 4.10 Mae trefniadau cadarn ar gyfer **rheolaeth ariannol** effeithiol trwy drefnau cyfrifyddu a Rheoliadau Ariannol y Cyngor. Mae'r rhain yn cynnwys gweithdrefnau sefydledig cynllunio'r gyllideb, sy'n agored i asesiad risg, ac adroddiadau rheolaidd i'r aelodau'n cymharu gwir wariant cyllid a chyfalaf â chyllidebau blynyddol. Y Prif Swyddog Cyllid a Pherfformiad sy'n gyfrifol am weinyddu materion ariannol y Cyngor yn briodol, yn ôl gofynion Adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972. Mae gweithdrefnau ar dendro a dyfarnu contractau'n cael eu cynnwys yn y Rheoliadau Ariannol. Mae trefniadau **Rheoli Trysorfa'r** Cyngor yn dilyn arfer proffesiynol a chânt eu hadolygu'n rheolaidd.
- 4.11 Mae'r **fframwaith llywodraethu moesegol** yn cynnwys:
- codau ymddygiad ar gyfer swyddogion ac aelodau, sy'n cael eu hadolygu, eu diweddarau a'u profi'n rheolaidd am gydymffurfriad;
 - cod ymddygiad cynllunio;
 - protocol yn llywodraethu cysylltiadau rhwng Aelodau a Swyddogion;
 - polisi datgelu camymarfer sy'n cael ei gyfathrebu'n eang o fewn y Cyngor ac sy'n cael ei adolygu'n rheolaidd;

- cofrestri buddiannau personol a busnes;
 - polisi cytûn a gweithdrefnau corfforaethol cysylltiedig ar gyfer sicrhau bod modd gwneud cwynion ynghylch gwasanaethau yn briodol a'u hymchwilio, ac er mwyn sicrhau bod modd cymhwyso unrhyw wersi.
- 4.12 Prif Swyddog y Gyfraith a Gwasanaethau Democrataidd yw'r 'Swyddog Arolygu' penodedig yn unol â Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989, ac mae'n sicrhau cydymffurfio â pholisïau, gweithdrefnau, deddfau a rheoliadau sefydledig. Ar ôl ymgynghori priodol, bydd y cyfryw swyddog yn cyflwyno adroddiad i'r Cyngor llawn o ran unrhyw gynigion, penderfyniadau neu ddiffygion a allai fod yn anghyfreithlon neu sydd wedi bod yn destun Ymchwiliad yr Ombwdsmon a arweiniodd at ganfod camweinyddiad.
- 4.13 Mae trefniadau **gwrth-dwyll a llygredigaeth** sefydledig yn ataliad, yn hyrwyddo datgeliad, yn dangos llwybr clir i ymchwiliad ac yn hybu rhwystro. Mae'r rhain yn cynnwys gweithdrefnau a luniwyd i ymladd gwyngalchu arian.
- 4.14 Y **Pwyllgor Archwilio** sy'n ystyried effeithiolrwydd trefniadau rheoli risg y Cyngor, yn arolygu gwaith archwilwyr ac arolygwyr ac yn cadw golwg ar y cysylltiadau rhwng archwilwyr a staff a'r ymatebion i argymhellion archwiliadau ac arolygon. Mae ganddo gyfrifoldeb hefyd dros gymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon blynyddol a'i adroddiadau cysylltiedig (sy'n cynnwys y datganiad hwn).
- 4.15 **Archwiliad Mewnol** – sy'n gweithredu i safonau'r 'Cod Ymarfer ar Archwiliad Mewnol mewn Llywodraeth Leol yn y Deyrnas Unedig 2006' a gynhyrchwyd gan CIPFA, ac mae ei swyddogaeth a'i statws yn cael eu pennu yng Nghylch Gorchwyl Archwiliad Mewnol y Cyngor. Mae'r Rheolwr Archwiliad a Thechnegol yn rhoi crynodeb o ganfyddiadau'r archwiliad am bob chwarter i'r Pwyllgor Archwilio, ac mae hefyd yn cyflwyno adroddiad barn bob blwyddyn ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd amgylchedd rheolaeth y Cyngor at ei gilydd.
- 4.16 Mae gan y Cyngor berthynas wrthrychol a phroffesiynol gyda'i **archwilwyr allanol** ac arolygwyr statudol, yn ôl tystiolaeth Llythyr Blynyddol y Rheolwr Cysylltiadau. Mae hwn i'w weld ar wefan y Cyngor.
- 4.17 Mae'r **Pwyllgor Safonau**, sy'n cynnwys mwyafrif o gynrychiolwyr annibynnol, yn cynghori ac yn cadw golwg ar God Ymddygiad Aelodau, y Protocol ar Gysylltiadau rhwng Aelod a Swyddogion, ac unrhyw Godau eraill perthnasol i ymddygiad Aelodau, a goruchwylio unrhyw ymchwiliadau o doriadau honedig Cod Ymddygiad Aelodau. Mae hefyd yn goruchwylio trefniadau'r Cyngor ar ddatgelu camymarfer.
- 4.18 Mae **trefnau denu staff** y Cyngor yn darparu cydraddoldeb cyfleoedd cyflogaeth. Mae **strwythur cyflogau a aseswyd am gydraddoldeb** yn ateb gofynion Cytundeb Statws Unigol 1997.
- 4.19 Mae trefniadau cytûn yn galluogi i'r Cyngor gydymffurfio â gofynion statudol ar **amddiffyn plant a diogelu oedolion agored i niwed**. Mae trefnau denu staff yn helpu sicrhau bod addasrwydd gweithwyr ac aelodau'r Cyngor sy'n gweithio gyda phlant neu oedolion agored i niwed yn cael ei gadarnhau.
- 4.20 Yn unol â'i gyfrifoldebau statudol, mae gan y Cyngor **Bolisi lechyd a Diogelwch** a gweithdrefnau cysylltiedig.
- 4.21 Mae'r Cyngor yn gweithredu polisi **Gwarchod Data** ac mae ganddo weithdrefnau hefyd i gyflawni ei gyfrifoldebau dan Reoliadau Gwybodaeth am yr Amgylchedd a Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Er mwyn cydymffurfio â'r ail, mae gwefan y Cyngor yn cynnwys 'cyfeiriadur o wybodaeth gyhoeddedig' sy'n rhoi cyfarwyddyd ar wybodaeth y bydd y Cyngor yn ei chyhoeddi fel mater o drefn. Mae'r wefan hefyd yn cynnwys gwybodaeth arall y mae gofyn i'r Cyngor ei gyhoeddi, fel lwfansau a dalwyd i aelodau yn unol â darpariaethau statudol. Mae hefyd gweithdrefnau cytûn i ateb gofynion Deddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio 2000.

- 4.22 Mae'r Cyngor yn dal Siarter CLILC am **Gefnogi a Datblygu Aelodau** ac, felly, mae ganddo drefnau sefydledig i asesu anghenion hyfforddiant aelodau ac uwch-swyddogion a sicrhau, lle bo angen, eu bod yn cael hyfforddiant priodol. Mae fframwaith cymhwysedd cyflogeion yn cynnwys proses gloriannu i adolygu perfformiad unigol a helpu sicrhau bod cyflogeion yn ddigon medrus ar gyfer eu gwaith.
- 4.23 Mae gan y Cyngor strategaeth gytûn ar gyfathrebu allanol a mewnol sy'n gysylltiedig â'i flaenoriaethau corfforaethol ac sy'n cynnwys prosesau ar gyfer adolygu ei effeithiolrwydd.
- 4.24 Mae'r Cyngor wedi cytuno ar egwyddorion a phrosesau i sicrhau bod ei amcanion, blaenoriaethau a gwerthoedd yn cael eu hyrwyddo a'u diogelu mewn **partneriaethau**.

5 Adolygu Effeithiolrwydd

- 5.1 Mae gan y Cyngor gyfrifoldeb dros gynnal, o leiaf bob blwyddyn, adolygiad o effeithiolrwydd ei fframwaith llywodraethu gan gynnwys cyfundrefn rheolaeth fewnol. Caiff yr adolygiad effeithiolrwydd ei ysbrydoli gan waith rheolwyr gweithredol yr awdurdod sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd lywodraethu, adroddiad blynyddol y Pennaeth Archwilio Mewnol, a hefyd gan sylwadau'r archwilwyr allanol ac asiantaethau ac arolygiaethau adolygu eraill.
- 5.2 Mae'r prosesau a ddefnyddiwyd i gynnal, adolygu a gwella effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu'n cynnwys:
- i) adolygiadau blynyddol o'r Cyfansoddiad a threfniadau llywodraethu moesegol (gan gynnwys maint y cydymffurfiaid â Deddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio) gan y Swyddog Arolygu;
 - ii) adolygiadau rheolaidd o'r rheolaethau ariannol gan y Prif Swyddog Cyllid a Pherfformiad;
 - iii) rheoli risg ffurfiol a adolygu parhaol rheolaidd o'r prosesau dan sylw;
 - iv) archwiliad mewnol ac allanol o'r prosesau rheoli risg;
 - v) y swyddogaeth Archwiliad Mewnol, sy'n ystyried risgiau dynodedig trwy archwiliadau rheolaidd o'r prif systemau, sefydliadau a phrosiectau mawr yn unol â'r cynllun blynyddol archwiliadau mewnol, ac sy'n cynnwys gwaith 'dilynol' i sicrhau bod Prif Swyddogion yn gweithredu argymhellion a gytunwyd;
 - vi) asesiad blynyddol o Archwiliad Mewnol gan archwilwyr allanol y Cyngor, a ddaeth i gasgliad bod Archwiliad Mewnol, at ei gilydd, yn cydymffurfio â 'Chod Ymarfer ar Archwiliad Mewnol mewn Llywodraeth Leol yn y Deyrnas Unedig, 2006' CIPFA. Cymrwyd camau i liniaru unrhyw feysydd lle nad oedd cydymffurfio;
 - vii) gwaith Pwyllgor Archwilio a phwyllgorau eraill y Cyngor, gan gynnwys ei bwyllgorau Archwiliad a Safonau;
 - viii) sylwadau ac argymhellion archwilwyr allanol y Cyngor ac asiantaethau archwilio ac adolygu eraill;
 - ix) arolygu cyflawniad yn rheolaidd gyferbyn â'r Cynllun Gwella a chynlluniau gwasanaeth a thargedau allweddol, a hysbysu hyn i uwch-reolwyr ac aelodau;
 - x) sicrwydd Prif Swyddogion o ran y rheolaethau mewnol y maent yn gyfrifol amdanynt.
- 5.3 Cawsom ein cyngori ar oblygiadau canlyniad adolygu effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu gan y Pwyllgor Archwilio ac mae cynllun yn bodoli ar gyfer rhoi sylw i wendidau a sicrhau gwelliant parhaol y gyfundrefn.
- 5.4 O ran y 'materion rheolaeth sylweddol' hynny sydd yn y Datganiad ar Reolaeth Fewnol am y flwyddyn ariannol flaenorol (2007-08), gwnaed cynnydd yn 2008-9 fel a ganlyn:
- mae gwell trefniadau llywodraethu ar gyfer pan fydd y Cyngor yn gweithio ar y cyd neu mewn partneriaeth;
 - sefydlwyd fframwaith cymhwysedd cyflogeion;
 - adolygwyd, diweddarwyd a chyhoeddwyd cod llywodraethu corfforaethol y Cyngor;
 - ymdoddwyd ystyriaethau datblygu cynaliadwy a chydaddoldeb ymhellach ym mhrosesau cynllunio gwasanaethau a llunio polisiau;
 - adolygwyd y Polisi Iechyd a Diogelwch.

6 Materion Rheolaeth Fewnol Arwyddocaol

Mae'r cynllun y cyfeiriwyd ato uchod yn cynnwys camau a luniwyd i roi sylw i'r materion rheoli arwyddocaol canlynol:

- Diweddarau holl strategaethau a pholisïau cysylltiedig ag adnoddau dynol yn ôl blaenoriaeth a datblygu agwedd strategol at reoli materion adnoddau dynol drwy'r holl Gyngor;
- Cwblhau Asesiadau Effaith ar Gydraddoldeb ar draws holl wasanaethau;
- Camau gweithredu drwy'r holl Gyngor i leihau allyriadau carbon;
- Gwell hyfforddiant a chynyddu ymwybyddiaeth swyddogion ac aelodau'n barhaol o ran gofynion llywodraethu corfforaethol y Cyngor.

Dros y flwyddyn a ddaw, rydym yn bwriadu cymryd camau i roi sylw i'r materion uchod i wella mwy ar ein trefniadau llywodraethu. Rydym yn fodlon y bydd y camau hyn yn rhoi sylw i'r angen am welliannau a nodwyd yn ein hadolygiad o effeithiolrwydd a byddwn yn cadw golwg ar eu cyflawni a'u gweithredu fel rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf.

Llofnodwyd:..... (Arweinydd).....2009

Llofnodwyd:..... (Prif Weithredwr).....2009